

ФИЛАТЕЛИСТА

ОРГАН САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ -- БЕОГРАД

ФИЛАТЕЛИСТА

ОРГАН САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ У БЕОГРАДУ

Власник и издавач: САВЕЗ ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ (Пошт. фах 702);
Претседник Савеза Александар Ј. Петровић, Војводе Драгомира бр. 25.

Уређује Уређивачки одбор.

Одговорни уредник: Александар Ј. Петровић, Војводе Драгомира бр. 25.

Лист излази око половине сваког месеца.

За Савез Филателиста Србије треба слати писма на Пошт. фах бр. 702, а новчане
пошиљке на текући рачун Савеза бр. 102-95603291.

Све рукописе, наруџбе, рекламације, претплату и све што се односи на лист
Александар Ј. Петровић, Београд, Војводе Драгомира бр. 25.

За наредни број листа рукописе треба послати најдаље до 25 новембра

САДРЖАЈ:

	Страна
1) Велимир Цизел: ИДЕЈНИ ТВОРАЦ ПОШТАНСКЕ МАРКЕ ЛОВРЕНЦ КОШИР — — — — —	49
2) Инж. Б. Бендеља: ФИЛАТЕЛИСТИ И „ФИЛАТЕЛИСТИ“ — — — — —	51
3) А. Петровић: РАДИЛИШНЕ ПОШТЕ НА АУТОПУТУ „БРАТСТВО- ЈЕДИНСТВО“ — — — — —	52
4) Е. Архангелски: СИСТЕМИ И ТИПОВИ АВИОНА НА МАРКАМА (наставак) — — — — —	53
5) Тихомир Деља: ТЕМАТСКЕ ЗБИРКЕ — — — — —	56
6) Др. А. Чубински: „ПОСТФРИШ“ ПО СВАКУ ЦЕНУ — — — — —	59
7) М. Н.: НОВИТЕТИ ОБЕЈУ ЗОНА СЛОБОДНОГ ТРШЋАНСКОГ ТЕРИТОРИЈА — — — — —	60
8) Бор. Ст. Мрђа: ФИЛМ О ИЗРАДИ ПОШТАНСКИХ МАРКА — — — — —	65
9) Др. А. Чубински: МЕШОВИТА ЗУПЧАЊА — — — — —	66
10) Бран. Новаковић: НАШЕ ЦЕЛИНЕ — МАСОВНЕ КОВЕРТЕ — — — — —	67
11) Д. Б. Стајић: ФИЛАТЕЛИСТИЧКА РАЗМЕНА С ИНОСТРАНСТВОМ — — — — —	69
12) Тихомир Деља: STANLEY GIBBONS 1950 — — — — —	71
13) ШТАМПА О „ФИЛАТЕЛИСТИ“ — — — — —	73
14) НАШИМ ПОДРУЖНИЦАМА И ПРЕТПЛАТНИЦИМА У УНУТРАШЊОСТИ — — — — —	73
15) ПРЕГЛЕД КЊИГА И ЛИСТОВА — — — — —	73
16) НАШЕ МАРКЕ — — — — —	74
17) НОВЕ МАРКЕ — — — — —	76
18) НОВИ ПРИГОДНИ ЖИГОВИ — — — — —	79
19) ЧИТАОЦИМА НАШЕГ ЛИСТА — — — — —	79
20) ВЕСТИ ИЗ САВЕЗА — — — — —	80
21) РАЗМЕНА МАРКА ПУТЕМ ДОПИСИВАЊА — — — — —	

ЦЕНА ОВОГ БРОЈА ДИНАРА 18.—

ФИЛАТЕЛИСТА

ОРГАН САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ
БЕОГРАД

Velimir Cizel

Idealni tvorac poštanske marke

LOVRENC KOŠIR

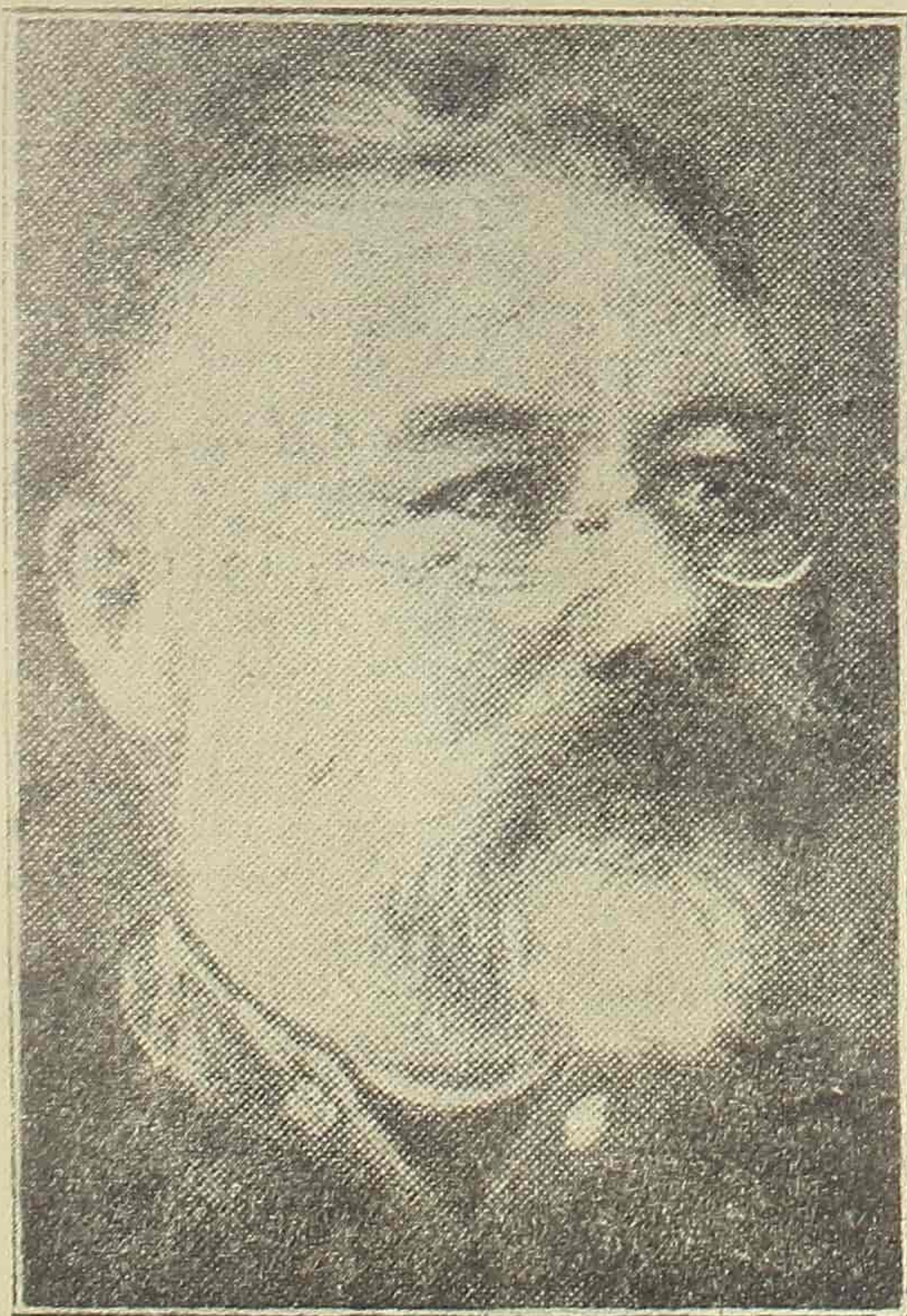
Godine 1840 na dan 6. maja je u engleskom poštanskom saobraćaju nalepljena prva marka t. zv. crni peni (The black Penny), čime je zamenjen dotadašnji način ubiranja poštanske pristojbe u gotovu.

Civilizovani svet je godine 1940. proslavio ovaj događaj — 100-godišnjicu prve poštanske marke, a naročito se taj značajni jubilej komentarisao u filatelističkim krugovima, što je potpuno razumljivo, jer je baš poštanska marka postala objekat fila-

telije, koja se do 100-godišnjice prve poštanske marke razvila do neslučenih razmera.

U spisima, člancima i jubilarnim kronikama o 100-godišnjici prve poštanske marke slavilo se širom celoga sveta i ime onoga, koji je imao zasluge na tome, da se uvede u Engleskoj novi način naplate poštanskih taksa. To je bio Rowland Hill, koji je u svojim memoarima priznao da ga je u sprovođenju poštanske reforme pomagao štampar James Chalmers, čime je priznao i to, da njegova zamisao nije originalna. — Ali i pored toga je izgledalo da će slava za uvođenje poštanske marke ipak pripasti R. Hillu, no zaslugom Chalmersovog sina definitivno je utvrđeno da je u Engleskoj Chalmers stvorio marku. Međutim zaslugom sadašnjeg predsednika Filatelističkog saveza Slovenije, druga Ferdinanda Kobala*, ukazivano je na drugi sistematski izvor, odakle je potekla zamisao prve poštanske marke. Zaslugom njegovog istrajnog istraživanja utvrđeni su elementi, koji su ukazali na činjenicu da je već 1836 godine Slovenac Lovrenc Košir, rodom iz Spodnje Luše kod Škofje Loke, predložio austrijskoj vladi poštansku reformu u smislu uvođenja poštanskih maraka. Ovo otkriće prodrlo je u svet

*) Kod nas su prvi pisali o Koširu: Fr. Šemrov »Ljubljanska pošta« (1927), Dr. Josip Mal »Zgodovina slovenskega naroda« (1932), Dr. R. Andrejka i prof. Fr. Planina »Škofja Loka i njen okraj« (1936), a u filatelističkoj štampi: J. Kahofer, Zagreb u »Hrvatskom filatelističkom vjesniku« br. 3 iz marta 1940 i ing. Aleksandar Petrović u »Filatelisti« br. 5 iz maja 1940 g. U nemačkoj filatelističkoj književnosti pisali su: Suppantschitsch »Grundzüge der Briefmarkenkunde«, Th. Haas »Lehrbuch der Briefmarkenkunde« i A. Bungez »Grosses Lexikon der Philatelie«.

isto tako zaslugom druga Kobala i objavljeno je u raznim filatelističkim časopisima i to: francuskim, talijanskim i nemačkim, a razume se i domaćim.

Članke o Lovrencu Koširu doneli su i razni dnevni časopisi. Ipak ovo dokazivanje da je Lovrenc Košir prvi i pravi idejni tvorac poštanske marke, nije bilo potkrepljeno verodostojnim dokumentima, jer se obzirom na izbijanje drugog svetskog rata i na okupaciju Nemačke nije moglo, pored svih nastojanja, doći do autentičnih dokumenata, koja se verovatno nalaze u Leipzigu ili u Beču, jer je prema pisanju istoričara nemačke pošte Von Ernesta Kieskalt-a, na 278 strani njegove knjige »Entstehung der deutschen Post« konstatovano da je Viša poštanska direkcija u Leipzigu utvrdila da je Lovrenc Košir već godine 1836 predložio austrijskoj vladi plan na osnovu kojeg se poštanske takse u budućne ne bi naplaćivale u gotovu već putem nalepljivih maraka.

Ministarstvu pošta stare Jugoslavije bile su poznate ove činjenice, ali zvanično ništa nije poduzeto da se zasluga našeg zemljaka Košira prilikom 100-godišnjice poštanske marke obelodani i da se na taj način pravo na originalnost njegove ideje najavi i rezerviše; dok se tačno i dokumentovano ne utvrdi činjenično stanje.

Suprotno ovakvom stavu nadležnih u staroj Jugoslaviji, postupilo je Ministarstvo pošta FNRJ i sa puno razumevanja i smisla za odgovornost pred istorijom poduzelo korake da se utvrdi kome pripada pravo da bude nazvan tvorcem poštanske marke.

Naše Ministarstvo pošta izdalo je uoči »Imaba« izložbe u Bazelu seriju franko maraka sa likom i jednu avionsku marku sa rodnom kućom Lovrenca Košira, sa ispisanom godinom 1836 i dodatkom sa tekstom o idejnom tvorcu prve poštanske marke. — Ministarstvo se nije zaustavilo samo na tome već je izdalo nalog svojim organima da tragaju za dokumentima, koja će neosporno dokazati odakle potiče zamisao poštanske marke, što je, na našu veliku radost i u prilog utvrđivanja istoriske istine po ovom problemu, konačno pošlo za rukom šefu Međunarodnog poštanskog odeljenja pri Ministarstvu pošta FNRJ drugu Mićiću Milomiru.

Čitajući zapisnike raznih Kongresa Međunarodnog poštanskog saveza, drug Mićić naišao je u zapisniku šeste sedmice (od 24. septembra) prvog kongresa U. P. U. koji se održavao od 16. IX. do 9. X. 1874. god. u Bernu, na pasus u kome se govori da je članovima kongresa saopštena sadržina pisma Lovrenca Košira, poštanskog činovnika iz Zagreba, u kome iznosi tvrdnju da je on doprineo iznalaženju poštanske marke i izvođenju drugih poštanskih re-

formi, pa traži da mu to Kongres prizna ili dodeli nagradu.

Ovaj tekst zapisnika poslužio je drugu Mićiću kao putokaz da bi mogla da se sem u Leipzigu ili Beču, dokumenta o radu Košira nalaze i u Bernu. Pretpostavka bila je tačna, jer su originalna dokumenta pohranjena i pronađena u Švajcarskom državnom arhivu u Bernu, koji je našem Ministarstvu pošta stavio svoje usluge na raspoloženje i širom otvorio vrata svoje istoriske poštanske riznice.

Prvo je pronađena kopija odgovora predsednika Prvog kongresa u kojoj se Koširu saopštava da je Kongres primio na znanje Koširovu predstavku ali da nije nadležan za rešavanje problema iznetih u predstavi. Kao prilog zapisnika pronađeno je dalje originalna predstava Košira, kojoj su bila priložena druga Koširova dokumenta. Među njegovim dokumentima nalaze se i prvi obrasci nalepnica u raznim bojama, koje treba svakako smatrati pretečama današnje poštanske marke, jer sadrže sve njene elemente, a pre svega taksu.

Lovrenc Košir, svestan značaja poštanske marke, svestan da su njegovi predlozi značili revoluciju u pojednostavljenju poštanskog saobraćaja, uporno je nastojao da dokaže originalnost svoje zamisli. — On je svojoj predstavi priložio dokumenta iz godine 1836 i pružio sve dokaze da je pre Rowlanda Hill-a, davao sugestije i nastojao da se uvedu poštanske marke. Košir navodi u svojoj predstavi i podatke o tome gde je sve pisao i šta je preduzimao da se njegova ideja usvoji i ostvari.

O svim ovim dokumentima koja se nalaze u Švajcarskom državnom arhivu u Bernu, učinjene su foto kopije, koje se već nalaze u Ministarstvu pošta FNRJ.

Činjenica da se L. Košir prijavio kao idejni tvorac poštanske marke baš prvom međunarodnom poštanskom forumu, značajna je koliko za upornost Košira i intenzivnost njegovih nastojanja, toliko i za dokazivanje ispravnosti tvrdjenja da je Košir stvarno prvi pokrenuo pitanje zavodenja poštanske marke mesto ubiranja taksa u gotovu. Košir je morao biti potpunoma siguran da ima baš on pravo da bude priznat za idejnog tvorca poštanske marke, jer su tadanjí predstavnici raznih zemalja, među kojima su se nalazili i na ovom pitanju zainteresovani Englezi, koji su učestvovali na Kongresu U. P. U. bili njegovi savremenici i prema tome u mogućnosti da Koširove navode i tvrdjenja bez teškoća proveru.

Sem toga, da je bila njegova predstava neozbiljna, ne bi se takav forum kao što je bio I Kongres U. P. U. uopšte bavio tim pitanjem, niti bi se nešto neozbiljno moglo uneti u zapisnik o zasedanju Kongresa.

Ali sve što je bilo do danas napisano u prilog Košira kao tvorca poštanske marke, nije imalo neosporivu i nepobitnu dokumentaciju. I nemački autori i istoričari razvitka pošte, koji su prvi otkrili Košira, nisu svoje konstatacije ničim dokumentovali. Ovakva dokumentacija je tek sada pribavljena, a Lovrenc Košir, njegov rad i zasluga na pronalaženju poštanske marke konačno su legalizovani.

Pronalaskom originalnih dokumenata Lovrenca Košira konačno su otklonjena sva nagađanja. U budućе neće biti više mesta ciancima kao što je bio onaj od Jean-a de Pabloa, španskog potpukovnika u penziji, pod naslovom »Stara tema — nova gledišta« koji je izašao posle emisije maraka sa likom Košira a u kome se Koširu osporava pravo na originalnost njegove zamisli o praktičnijem načinu ubiranja poštanske takse putem maraka.

Zahvaljujući pravilnom stavu, koji je u pogledu iznalaženja istoriske istine po pitanju pronalaženja poštanske marke zauzeo Ministarstvo pošta FNRJ možemo mi ju-

goslovenski filatelisti sa ponosom da konstatujemo, da je bio naš zemljak taj, koji je prvi dao ideju poštanske marke, koja je u svom razvitku postala i predmet filatelije, predmet našeg omiljenog sporta, a kroz filateliju i korisno, poučno i značajno propagandno sretstvo, koje dopire u svaki kutak sveta.

Ministarstvo pošta FNRJ poverilo je šefu Međunarodnog poštanskog odeljenja drugu Mičiću da o životu, radu i zaslugama »Poštanskog činovnika iz Zagreba«, Lovrenca Košira, napiše knjigu u kojoj će biti izneto sve što se do sada moglo saznati o Lovrencu Koširu. U knjizi biće objavljeni i originalni tekstovi, foto kopije njegovih pisama i slike koje je crtao sam Košir godine 1836 kada je predlagao poštansku reformu.

Dakle 1836 godina je godina kada je Lovrenc Košir na zvaničnom mestu podneo predlog, a njegova genijalna ideja, njegova dalekosežna zamisao datiraju sigurno još od ranije.

Инж. Б. Бендеља

Филателисти и „Филателисти“

Филателија је пре рата, а нарочито за време рата била врло згодно подручје за људе са шпекулантским намерама. Често и на многим местима они су готово били потиснули праве филателисте, — људе који се нису бавили филателијом ради спекулантских и утилитаристичких мотива. Њихов речник је врло карактеристичан: свака филателистичка вредност цењена је само са становишта новчане вредности и никакве друкчије. На филателистичким састанцима истицали су се својом спекулантском продорношћу, сугестивним наметањем својих мишљења и оперисањем знатним сумама новца. Као код спекуланта свих боја и врста и они су имали заједничку црту да је њихова својина увек од неке нарочите вредности, док се оном, на што су бацили око и што је требало да буде предмет њихове куповине, цена безбразно потискивала на доле. Били су то јако слаби пропагатори филателије, јер сваки почетник са и мало логике морао је врло брзо добити утисак да се филателијом може бавити само онај тко има и јако дебелу кесу. Нажалост ти људи давали су тон нашој филателији до ослобођења и они су у њој били готово суверени господари. Узгред свакако треба додати и то да су они би-

ли главни кривци што је за време окупације врло много нашег филателистичког добра пало у руке окупаторима и да је за нас неповратно пропало. За њих је било важно да се у њиховим ценовима нађе профит, па макар то били и „Јудини сребрњаци“. Дан ослобођења наше земље био је „црни петак“ за све шпекуланте, па и за ову њихову подврсту.

Нове прилике створиле су могућности да се из наше филателије ликвидирају спекулантски елементи и да се наше филателистичке прилике санирају. Међутим, то није лак посао. Шпекуланти се нису дали уклонити убеђивањем ни из других грана нашег живота, па ни из филателије. Још понегде они покушавају да се камуфлирају, да се облаче у лик „идеалних филателиста и да лицемерно уздишу за „добрим старим филателистичким временима“. Али тим „идеалним филателистима“ још увек је милије да мало протргују са маркама набављеним на мутан начин, него ли да се прихватају мукотрпног посла систематског стварања филателистичке збирке. Они имају и своје принципе и свој стил: — Цена је толико, — плати и носи. Појам филателистичке замене њима је стран и непознат, а то је разумљиво, јер при замени нема профи-

та, а замена се и не врши ради тога да се стварају профити, него да се стварају филателистичке збирке. Могло би се још доста говорити о овим „филателистима“, а и потребно је о њима говорити, јер они још увек претстављају један од проблема наше филателије. Међутим, мора се рећи нека реч и о другим припадницима нашег филателистичког круга.

Међу нашим филателистима могло би се наћи још две подврсте „филателиста“. У основи они су исто, разлика је само у нијанси. Замислите да имате много новаца и чујете од неког знанца да су поштанске марке вредна ствар, и то са врло постојаном вредношћу. Вероватно да ће те пасти у искушење да купите марке и да у њих уложите свој новац. Раније, а и данас чује понеко такву причу о маркама и постане „филателиста“. Такви „филателисти“ обично се школују код неког од искуснијих „филателиста“, који му даје директиве у што се може инвестирати новац. Они са већим новчаним средствима купују већином вредније марке, специјално су им на срцу скупа провизорна издања са територије наше земље, али нису им на одмет ни читави арци пригодних издања, само ако могу до њих да дођу. Имање таквих „филателиста“ прије би се могло назвати „филателистичком архивом“ него ли филателистичком збирком. Најчешће ту постоји и потребно рачуноводство са подацима о издацима и вредности садржине „архиве“. О неком филателистичком сређивању збирке нема ни говора. Роба је тек толико сложена, да се обезбеди од оштећења или упропашћења — (али „филателистима“ је и то тешко!). И тако у тим „архивама“ чаме многе лепе марке, а истовремено у многим збиркама беле се празна поља чекајући полазак жељно очекиване марке. Писац ових редака у једној таквој „филателистичкој архиви“ видео ни више ни мање него 20 серија нашег Мостарског издања и неке црногорске ретке окупационе се-

рије у по неколико примерака. Колика ли је то штета за нашу филателију што толике красне марке леже потпуно одвојене од нашег филателистичког живота.

Нарочиту подврсту међу „филателистима“ чине „шалтераши“, — да их тако назовемо. Слични су напред описанима, само је стил и метод рада мало друкчији. Док претходни купују марке, да би у њих уложили новац и да их обично након дужег времена опет претворе у новац, дотле „шалтераши“ купе на поштанском шалтеру марака колико је то могуће и продају их након што их више нема на поштама, наравно по неколико пута вишим ценама. Пред годину две они су успели да подигну цене неких наших марака изнад реалних вредности и при том да остваре зараду за штету правих филателиста, који су набављали марке, да би стварали збирке.

Здраво језгро наше филателије чине прави филателисти који стварају збирке, при том повећавају наше културно добро и изграђују своју личну културу.

„Филателисти“ разних врста претстављали су у прошлости рак рану наше филателије. Они су били носиоци нездравог духа у филателији, и тај дух није још ни данас из ње потпуно уклоњен. Поштанске власти и Савез филателиста учинили су до сада много да се из наше филателије елиминишу потпуно и радикално сви шпекулантски елементи. Међутим, то може да се спроведе потпуно само уз активну сарадњу истинских филателиста, који треба да помогну настојање наше филателистичке организације у елиминисању свих нефилателиста из наших филателистичких кругова. Мада су досадашњим мерама разни „филателисти“ већ сабијени уза зид, треба учинити и даљње напоре да се они потпуно онемогуће, јер је то потребно ради потпуног и дефинитивног оздрављења наше филателије и интереса истинских филателиста и заједнице.

Радилиште поште на аутопуту „Братство-Јединство“

Министарство пошта је, поред других добрих и корисних ствари, увело и нарочите поште на нашим великим акцијама изградње наше домовине: на омладинској прузи Брчко-Бановићи и на прузи Шамац-Сарајево. Те поште називају се радилишне поште. Рад ових пошта поред велике користи, која се манифестује и код државе и код оних који се њоме служе, нарочито је причињавао велику радост и задовољство запосленим омладин-

цима и другим радницима доносећи им вести и дарове од родитеља, браће и сестара, пријатеља и другова.

Ове године је и на највећем досадашњем грађевинском објекту Титовог петогодишњег плана, на аутопуту „Братство-Јединство“ организована радилишна пошта. Организацију ових пошта са успехом је извршила Загребачка дирекција ПТТ; она је основала 18 радилишних пошта на делу пута од Иванић Града до

Спавче; од тих пошта је 16 отпочело с радом 4. априла 1949., а последње две отпочеле су функционисати у месецу мају. Све радилишне поште имају своје нарочите жигове, а ови се међу собом разликују само по бројевима, који су у прегледу поред имена места означени (сл).

Постојале су ове радилишне поште у местима:

Деановац	са жигом бр. 1
Видрењак	са жигом бр. 2
Окешинац	са жигом бр. 3
Црквено село	са жигом бр. 4
Ст. Субоцка	са жигом бр. 5
Пакленица	са жигом бр. 6
Репушница	са жигом бр. 7
Бродско Брдо	са жигом бр. 8
Првча	са жигом бр. 9
Дубовац	са жигом бр. 10
Били Бриг	са жигом бр. 11
Доња Врба	са жигом бр. 12
Оприсавци	са жигом бр. 13
Мал. Копаница	са жигом бр. 14
Штитар	са жигом бр. 15
Жупањ. Салаши	са жигом бр. 16
Спавча	са жигом бр. 17
Дуго	са жигом бр. 18

Колико је успешан рад ових радилишних пошта, види се из овог прегледа: за четири месеца рада ове поште испоручиле су омладини 50.000 пакета, око 3.000 препоручених писама, 45.000 упутни-

ца са исплаћеним износом од 15.000.000 динара. Омладина је купила у тим поштама око 900.000 дописница, преко 1.500.000 масовних коверата и за 1.000.000 динара поштанских марака. Ако би се узеле у обзир омладинске бригаде, које раде у шљункарама, изван главног градилишта, као и војне јединице ЈА, испорука је далеко већа, а продаја масовних коверата пење се до близу 5.000.000 а дописнице на 4.000.000 комада. На радилишним поштама је пак предато око 3.000 пакета, 12.000 препоручених писама и уплаћено око 8.000.000 динара на преко 3.000 упутница. Ови бројеви доказују оправданост постојања радилишних пошта на великим радилиштима.

Ценећи велики значај овог пута „Братство-Јединство“ Министарство пошта донело је одлуку да још ове године изда једну серију марака са приказима радова на овом највећем овогодишњем грађевинском објекту, којима ће бити целом свету приказан још један велики успех наших омладинаца и радног света у Југославији, а оне ће и за вечита времена сачувати спомен на њихов велики и пун пожртвовања рад на унапређењу своје земље и подстицати и будућа поколења да се угледају на данашње поколење, које све даје за унапређење своје драге Југославије.

А. П.

Е. Arhangeljski.

Sistemi i tipovi aviona na markama

(nastavak sa strane 30)

<p>23. <i>Fokker-Super-Universal</i> (Holandija):
 Bolivija 1935. V. P. Br. 19-28.
 Bolivija 1938. V. P. Br. 40-48.
 Čile 1934-6. V. P. Br. 39, 40.
 Čile 1931. V. P. Br. 23-28.
 Švajcarska 1944. V. P. Br. 37.</p> <p>24. <i>Fokke-Wulf-Condor</i> (Nemačka):
 Nemačka 1944. V. P. Br. 59.</p> | <p>25. <i>Fokke-Wulf-Moewe</i> (Nemačka):
 Sarska oblast 1932. V. P. Br. 3, 4.</p> <p>26. <i>Ford</i> (SAD):
 Čile 1931. V. P. Br. 29, 30.
 Kuba 1931-2. V. P. Br. 12-15.
 Kuba 1936. V. P. Br. 18.
 Liberija 1936. V. P. Br. 1-6.
 Paragvaj 1931. V. P. Br. 48, 49.</p> |
|--|--|

- Paragvaj 1935-9. V. P. Br. 81-83a.
 Peru 1935. V. P. Br. 7-10.
 Peru 1936-7. V. P. Br. 22, 27, 40.
 Peru 1938. V. P. Br. 52.
 Salvator 1933. V. P. Br. 23-27.
 27. *Gee-Bee-Super-Sportser* (SAD):
 Latvija 1933. V. P. Br. 33.
 28. *Heinkel, He-111* (Nemačka):
 Jugoslavija 1939. Br. 338.
 29. *Heinkel, He-»Stukas«* (Nemačka):
 Nemačka 1942. Br. 756.
 30. *Jakovlev 3* (Rusija):
 Rusija 1945-6. V. P. Br. 82.
 31. *Jakovlev 9* (Rusija):
 Rusija 1945-6. V. P. 80.
 32. *Illiushin-2* (Rusija):
 Rusija 1945-6. V. P. 83.
 33. *Illiushin-4* (Rusija):
 Rusija 1945-6. V. P. 86.
 34. *Junkers F-XIII* (Nemačka):
 Albanija 1925-8. V. P. Br. 1-28.
 Bolivija 1930. V. P. Br. 4, 7, 9, 11.
 Kina 1932-46. V. P. Br. 11-36.
 Estonija 1924-5. V. P. Br. 10. (sl. 12).
 Estonija 1924-5. V. P. Br. 11. (na ski-
 jama).

- Iran 1928. V. P. Br. 17-33.
 Tanu Tuva 1934. V. P. Br. 1, 2, 6, 8.
 35. *Junkers G-31* (Nemačka):
 Austrija 1935. V. P. Br. 32-41.
 Bugarska 1932. V. P. Br. 12-14.
 Lihtenštajn 1930. V. P. Br. 5, 6.
 Nova Gvineja 1932. V. P. Br. 44-59.
 (sl. 13).
 Rumunija 1931. V. P. Br. 14, 15.

36. *Junkers Ju. 52* (Nemačka):
 Dancig 1935-8. V. P. Br. 30-38.
 Finska 1939. Br. 207.
 Jugozap. Afrika 1937. Br. 138, 139.

37. *Junkers Ju. 52 Transport* (Nemačka):
 Nemačka 1942. G. M. Br. 1.
 38. *Klemm. Daimler* (Nemačka):
 Latvija 1930. V. P. Br. 6, 7.
 39. *Lavočkin 7* (Rusija):
 Rusija 1947. V. P. Br. 88.
 40. *Lockheed-Altair* (SAD):
 Mađarska 1933. V. P. Br. 26, 27. (sl. 14).

41. *Lockheed-Constellation* (SAD):
 SAD 1947. V. P. Br. 36.
 42. *Lockheed-Orion* (SAD):
 Švajcarska 1944. V. P. Br. 38.
 43. *Martin 202* (SAD):
 SAD 1947. V. P. Br. 35.
 44. *Morane-Saulnier* (Francuska):
 Bolivija 1924. Br. 124-130.
 45. *Petliakov-2* (Rusija):
 Rusija 1947. V. P. Br. 82.
 46. *Petliakov-8* (Rusija):
 Rusija 1947. V. P. Br. 84.
 47. *Potez-62* (Francuska):
 Indo-Kina 1933-41. V. P. Br. 1-17.
 Širija 1937. V. P. Br. 79, 81, 83, 85.
 48. *Rohrbach-Roland* (Nemačka):
 Jugoslavija 1934. V. P. Br. 1-6.
 Čehoslovačka 1930. V. P. Br. 10, 11, 16,
 17, (sl. 15).

49. *R. W. D.-6* (Poljska):
 Poljska 1933. Br. 364.
 50. *Ryan* (SAD):
 *Kostarika 1928. Br. 147.
 *Dominik. rep. 1930. V. P. Br. 12-15.
 Dominik. rep. 1928-30. V. P. Br. 1-9.
 Španija 1930. V. P. Br. 78, 80.
 SAD 1927. V. P. Br. 10. (sl. 16).
 Honduras 1930. V. P. Br. 33-37.
 Meksiko 1929. V. P. Br. 5-23.
 Meksiko 1934. V. P. Br. 52-68.

- Panama 1928. V. P. Br. 157, 158.
 *Panama 1929. V. P. Br. 5.
 Panama-Kanal. Zona 1931. V. P. Br. 5-10.

51. *Ryan-Brougham* (SAD):
 Kostarika 1934. V. P. Br. 14-22. (sl. 17).
 Kostarika 1937. V. P. Br. 27-29.
 Ekuador 1929. V. P. Br. 18-25.
 Ekuador 1930. V. P. Br. 26-28.
 Ekuador 1936. V. P. Br. 45, 46.
 Ekuador 1939. V. P. Br. 72-74.
 Honduras 1935. V. P. Br. 72-78.
 Nikaragua 1937. V. P. Br. 156-172.
 Peru 1937. V. P. Br. 48.

52. *Savoya-Marchetti S.73* (Italija):
 Afrika Ekvator. Franc. 1937. V. V. Br. 5-8. (sl. 18).
 Afrika Istočna Ital. 1938. V. P. Br. 12, 13.
 Afrika Istočna Ital. 1940-41. V. P. Br. 16-21.
 Albanija 1930. V. P. Br. 29-35.
 Albanija 1939. V. P. Br. 36.

- Albanija 1940. V. P. Br. 37-43.
 Eritreja 1934. V. P. Br. 1-3.
 Eritreja 1936. V. P. Br. 21, 27.
 Grčka 1933. V. P. Br. 15-21.

- Italija 1934. V. P. Br. 52-55.
 Italija 1936. V. P. Br. 92.
 Somalijska Ital. 1934. V. P. Br. 1-6.
 Somalijska Ital. 1936. V. P. Br. 18-21.
 Sirija 1937. V. P. Br. 78, 80, 82, 84.
 Tripolitanijska 1934. V. P. Br. 39-42.
 Tripolitanijska 1934. V. P. Br. 63-72.
 Tripolitanijska 1935. V. P. Br. 74-81.

53. *Vickers Supermarine Spitfire* (Velika Britanija):
 Novi Zeland 1946. Br. 267.
 54. *Westland-Lysander* (Vel. Britanija):
 Čehoslovačka 1946. V. P. Br. 19-21.

V. HIDROPLANI

55. *Armstrong-Whitworth »Ensign«* (Velika Britanija):
 Indija 1937-41 Br. 154, 154a.
 56. *Blom-Voss* (Nemačka):
 Nemačka 1944. V. P. Br. 16.
 57. *Dornier Wal-bombarder* (Nemačka):
 Španija 1926. V. P. Br. 7, 8, 11, 14, 15.
 58. *Dornier Wal* (Nemačka):
 Italij. Kolonije 1934. V. P. Br. 37.
 Italija 1934. V. P. Br. 66, 67.
 Kolumbija 1929-32. V. P. Br. 69-72, 100-103.
 Grčka 1933. V. P. Br. 8-14.
 *Filipini 1932. Br. 1-7.
 Tripolitanijska 1931-2. V. P. Br. 8-11.
 Tripolitanijska 1932. V. P. Br. 16-24.
 Tripolitanijska 1933. V. P. Br. 27, 29.
 Tripolitanijska 1934. V. P. Br. 43.
 59. *Dornier Do X* (Nemačka):
 Egipat 1933. Br. 152, 153.
 Latvija 1933. V. P. Br. 36.
 60. *Dornier Wal-Passenger* (Nemačka):
 Kanarsko ost. 1937. Br. 8 (kat. Sana-bria).
 61. *Glen-Martin 130 »Clipper«* (SAD):
 Dominik. rep. 1937-8. V. P. Br. 22, 37.
 SAD 1935. V. P. Br. 21-23.
 Panama — Kanal. Zona 1939. V. P. Br. 13-16.
 *Filipini 1935. Br. 18, 19.
 Filipini 1941. V. P. Br. 34-37.
 Rumunija 1937. V. P. Br. 28-30.
 62. *Heinkel, He, 70 W.* (Nemačka):
 Nemačka 1936. V. P. Br. 54.
 Švedska 1930. V. P. Br. 4, 5. (sl. 19).

63. *Junkers Ju 52 W.* (Nemačka):
 Nemačka 1944. Br. 80.

64. *Junkers F:13 W.* (Nemačka):
 Bolivija 1930. V. P. Br. 5, 6, 8, 10.
 Kolumbija 1920-1. V. P. Br. 19-25.
 Kolumbija 1921-3. V. P. Br. 29-35.
 Kolumbija 1923-8. V. P. Br. 43-51.
 Estonija 1924-5. V. P. Br. 9. (sl. 20).

65. *Junkers 33 W.* (Nemačka):
 Švedska 1936. V. P. Br. 6.
 66. *Latecoere 300* (Francuska):
 Afrika Ekvat. Franc. 1937. V. P. Br. 1-4.
 Francuska 1936. Br. 320, 321.
 Okeanija Franc. 1934. V. P. Br. 1.
 67. *Macchi* (Italija):
 Ital. kolonije 1934. V. P. Br. 31, 32, 35, 37.
 68. *S-6-B.* (Vel. Britanija):
 Latvija 1932. V. P. Br. 34.

69. *Savoya-Marchetti S:55* (Italija):
 Kirenajka 1933. V. P. Br. 18, 19.
 Ital. Kolonije 1933. V. P. Br. 17, 18, 20.
 Ital. Kolonije 1933. V. P. Br. 22-27.
 Eritreja 1934. V. P. Br. 4-6.
 Grčka 1926. V. P. Br. 1-4.
 Italija 1930. V. P. Br. 25.
 Italija 1932. V. P. Br. 39.
 Italija 1936. V. P. Br. 91.
 Somalija Ital. 1936. V. P. Br. 22, 25.
 Tripolitaniya 1931. V. P. Br. 21-24.
 Tripolitaniya 1933. V. P. Br. 37, 38.
 70. *Savoya-Marchetti-«Sahu»* (Italija):
 Brazilija 1929-34. V. P. Br. 21, 37.
 71. *Short of Rochester* (Vel. Britanija):
 Novi Seland 1946. Br. 276.

S. AMFIBIJE.

72. *A. N. T.-A.* (Rusija):
 Rusija 1937. V. P. Br. 63.

I. AUTOŽIRO.

73. *Cierva Autogiro C. 30* (Španija):
 Španija 1935. V. P. Br. 100, 103, 105, 107.
 Španija 1935. Br. 538.
 Španija 1939-47. V. P. Br. 195-201.
 *Španija 1936. Barcelona Br. 28.

(nastaviće se)

Тихомир Деља.

ТЕМАТСКЕ ЗБИРКЕ

У данашње време, када филателија постаје све огромније колекционарско подручје и када се већ велики број сабирача сваког дана све више и више повећава, а све то намеће извесне проблеме у овом спорту, није на одмет указати на прави смисао сабирања, као и на нове правце и погледе у том смислу. Ово изискује већ и сама популарност тог спорта, који се и код нас осетно шири и са ширењем доноси и нама оне проблеме, који су у другим земљама, где је филателија постигла завидну висину и популарност, већ сасвим изражени и доста обрађивани.

У првим данима, па скоро до недавно, за скупљање марака важило је генерално скупљање као правило и тог правила придржавали су се сви тадањи сабирачи. Касније такво сабирање није више било довољно, јер ограничење на генерално скупљање једне, па и неколико земаља, било је уско поље филателистичке делатности. Оно се сводило на познавање ограниченог броја земаља, њихове историје,

државног уређења, културе, привреде и т. д., док се при том занемаривало шире познавање света, великих тековина човечијег ума, великих збивања општег значаја, историје и привреде у ширем обиму, што у ствари претставља поучно-васпитни задатак филателије. Ограничење на генерално скупљање ужег круга земаља и свођењем пажње само на те земље без икаквог интересовања за остале земље, у ствари је крња филателија, јер обрађује само један мали, окрњен део од целине. Међутим, с друге стране, проширавање тог круга скупљања залази већ у област утопије, јер превелики број разних издања, изискују и велика материјална средства и тим онемогућују велики број сабирача, да пођу тим путем. Затим, чињеница, да генерално скупљање има своје извесне границе, претставља недостатак таквог скупљања. Попуњавање збирке јевтинијим серијама иде доста брзо и лако, али се зато исто тако брзо долази у ону фазу, када се све више за-

стаје, споро напредује и коначно престане напредовати. То је она фаза, када је збирка добрим делом попуњена, када су се са великим тешкоћама набавили неки скупљи комади, а најскупљи се не могу ни набавити. Бар их већи део скупљача не може набавити и у генералним збиркама се увек морају налазити многа празна места, која неће никад ни бити попуњена. Ређе комаде тешко је наћи, а када би се и нашли, висока и неприступачна цена не дозвољава опет да се та празна места попуне. Сем тих препрека врло је важна још једна — исправност, аутентичност нађеног ретког и скупог комада. Ове и још друге сличне препреке чине, да постављени циљ остаје неостварљив, а збирка никад завршена и попуњена. Сем овога, такве збирке губе и у естетском погледу, јер сем празних поља, која умањују лепоту сложених серија, генерална збирка садржава поништене и непоништене комаде, који помешани не остављају леп утисак. И даљим разматрањем проблема генералне збирке нашли би се и други разлози, и друге препреке, који не иду у прилог генералном скупљању. Само генералном скупљању своје земље не би се могло много приговорити, јер ту постоје највеће могућности, да се збирка комплетира и лепо уреди. То је и разумљиво, јер је нашу марку најлакше наћи код нас, разменом са нашим сабирачима, или куповином на нашем тржишту.

Ипак напомињем, да моја гледишта по овој ствари немају за циљ, да утичу на одустајање од генералног скупљања. Имао сам намеру, да укажем на неке недостатке генералног скупљања, који су утицали на проналажење нових праваца, отварали нове погледе, наметали нове проблеме и стварали нова поља скупљања.

Данас, када свака држава издаје многе нове емисије, које су честе, јер издавачи користе велику пропагандну моћ поштанске марке, као и материјална средства, која она доноси, неодлучан филателиста пред поплавом нових емисија застаје збуњен, не може да се снађе, изгубио је оријентацију, бујица нових издања га збуњује. Али, као што морнар на мору без забуне дочекује буру, тако и филателиста без забуне мора дочекати филателистичку поплаву, мора знати како да заузме један исправан став према тој појави, која је несимпатична сваком правом филателисти. Треба увек знати наћи исправно решење, које ће нас извести из те мучне ситуације и показати нам како ћемо и какве ћемо збирке уређивати, какви ће при том бити практични ре-

зултати, а увек строго водећи рачуна о томе, да збирка у филателистичком погледу ништа не изгуби.

Разгледањем многобројних нових издања свих земаља, пада у очи, да многе земље обрађују на својим маркама исте догађаје, приказују их истим цртежима, једино у разном стилу. То су махом догађаји општесветског значаја. Скупљање марака свих земаља, које обрађују на разне начине исти догађај, била је за филателистички свет прихватљива идеја. Тада је нађено једно ново поље скупљања, постале су тематске збирке. То су збирке које обрађују само једну тему, а марке такве збирке припадају државама целог света. Скупљање марака целог света је омогућено издвајањем истих по темама, које обрађују, њихов број је ограничен, збирка има свој филателистички значај, а препреке, које је поплава нанела, савладане су.

Одвајањем марака свих земаља по мотивима, односно темама које обрађују, добијамо ревију серија које приказују развој науке, историју, грађевинарство, књижевност, животињско и биљно царство, саобраћај, спорт, географију и т. д. Овакве збирке не само да су занимљиве, него је поучни моменат код њих још више изражен него код генералне збирке.

Избор код скупљања тематских збирки је велик. Филателиста се одлучује према наклоности за поједине теме и скупља оно што га нарочито интересује. На пр. некога кога интересују само мостови скупљаће само марке, које приказују те објекте, а ако је још по занимању инжењер, његова ће му збирка бити стручна студијска збирка из које ће он црпсти своје грађевинарске идеје. На омладинца ће овака збирка утицати на тај начин, што ће изазвати прикривену наклоност ка грађевинарству, дати му потстрек да се оспособи баш за ону струку, која ће га учинити корисним чланом друштва. — Свака тематска збирка може на овај начин да врши позитивно утицај на појединца.

Тематска збирка, поред свог естетског изгледа, поред свог научног и васпитног значаја, још је интересантнија, значајнија и кориснија, када се њен скупљач упозна и са значењем не само сваког цртежа, него и са поводом издавања те марке, тако да он стиче једно темељито знање из читаве једне области. У чешком часопису „Чехословачка филателија“ врло је лепо обрађена тематска збирка „Мапе на маркама“. Ова обрада није само набројала марке цртежом марке неке државе, него је донела и слику сваке те

марке са потребним објашњењима, подацима и свим оним, што је потребно, да скупљач овакве тематске збирке стекне високо географско образовање, поготово ако стечено знање употпуни још и приватном лектиром из те области. Оваква једна тематска збирка на свакој изложби мора привући пажњу на себе и навести гледаоце на размишљање о користи, коју она пружа.

Међу тематским збиркама прво место заузима збирка авионских марака. Авион, као саобраћајно средство модерног доба, у филателији је заузео видно место, јер је искоришћен и у поштанске сврхе. Пренос поште авионом најзначајнији је до сада транспорт поште због брзине преноса. Ово је изазвало издавање и посебних авионских марака, образовало посебну групу аерофилателиста, а велики светски каталози посебно показују авионске марке забележавајући на тај начин авионску збирку као једину тематску збирку, збирку прворазредног значаја у групи тематских збирки, док остале тематске збирке не издвајају. Ово чине нарочито каталози тематских збирки.

Авионска тематска збирка скупља се обично као збирка марака намењених једној посебној врсти поштанског саобраћаја. Међутим, издвојена из опште збирке она као тематска збирка добија нови смисао. Цртежи на маркама те збирке показују разне типове авиона, дирижабла, једрилиша и сл., па је треба у том смислу и обрадити. Код нас је овакву обраду први покушао г. Е. Архангељски, који је још и данас употпуњује, а француски каталог Силомбра обрађује не само она издања која су намењена авионском саобраћају, него у авионску тематску збирку уврштава и све остале марке, које носе цртеж авиона, или су у ма ком другом виду и са другим циљем намењени авијацији.

Авионска тематска збирка је носилац новог правца скупљања марака, потстрек за тражење нових тематских збирки и значајан прелом у скупљању марака обележавајући ново доба филателије, њен развој и нова стремљења и настојања у области овог спорта. Овај нов правац, на

који је указала авионска тематска збирка, односно видно истакла, није обележен само том збирком. Врло су популарне постале и друге тематске збирке. Спортска тематска збирка, Црвени Крст, железнице, мапе на маркама, мостови, бродови, градови, грбови, деца, цвеће и сл. већ су популарне тематске збирке са великим бројем својих приврженика и скупљача.

Прилагођавање новом правцу скупљања марака, оријентација у смислу тематских збирки пружа скупљачима ново интересно поље рада, олакшано комплетирање збирке и, што је ипак врло важно, не изискује велике материјалне жртве. Цене за овакве серије, још чешће за поједине комаде, увек су приступачније, а проблем излагања небројених серија је решен. Може нека држава издати и 20 емисија годишње, али ће увек највероватније само једна емисија бити интересантна и привлачна за скупљача тематске збирке, док ће све остале бити ван круга његовог интересовања. Сем тога, прелаз на тематске збирке претставља и одбранбено средство против честих „филателистичких поплава“, које озбиљно доводе у питање овај лепи спорт и прете му катастрофом. Ову одбранбену меру намећу филателистима и саме поштанске управе разних земаља, чија филателистичка политика има видно обележје материјалног искоришћавања овог спорта и његових приврженика, с друге стране, скупљање тематске збирке приступачно је сваком лаику и почетнику, који одмах улази у ред упућеног скупљача, јер скупља нешто што је тачно одређено. Разна лутања овде су искључена.

Тематска збирка је данас врло актуелан филателистички проблем, који захтева озбиљно размишљање. Данас је више немогуће скупљати онако, како се скупљало пре 50 година, када је колекција марака целог света претстављала лакше скупљање, него данас скупљање две-три државе на исти, стари начин. Коначно, филателија се развија, схватања су шира, а изналажење нових идеја и праваца иду за тим, да очувају и спасу овај спорт, јер је ипак користан и потребан.

Д-р Арсен Чубински.

„ПОСТФРИШ“ по сваку цену

То је гесло многих, већином мање искусних скупљача нежигосаних марака. Је ли ово филателистички исправно? По нашем мишљењу није — и ево зашто:

Мода скупљања нежигосаних марака без икаквог трага лепка (фалца) на гуми је појава новијег времена, која је код нас дошла из Аустрије, где је, као и у балканским земљама, доста распрострањена. Међутим, сав остали филателистички свет у огромној већини сматра да се свака збирка мора сређивати у **албуму** и да се зато марке морају лепити, дакако само нарочитим лепком, који не оштећује гуму и ако, разуме се, на месту где је био прилепљен лепак остаје на гуми од овога видљив траг. Да је овако схватање исправно, доказује чињеница да се марке на свим међународним филателистичким изложбама **увек** излажу монтиране на албумским листовима, евентуално на картонима, **дакле помоћу лепка**, јер се целофанске кесице допуштају само у изузетним случајевима. Напоменућемо и то да је код енглеских скупљача доста чест обичај да се нежигосане марке перу и скупљају без гуме, како гума с временом не би, евентуално, оштетила марку. Ово је нарочито чест обичај у колонијалним земљама са топлотом и влажном климом, где се нежигосане марке перу, да се не би слепљивале.

Порекло моде скупљања „постфриш“ марака је чисто спекулативног карактера, јер се оснива на тежњи да се марка не чува као објекат аматерског скупљања, већ као трговачка роба. Дакле, једна нездрава и у наше доба неумесна појава. Осим тога, ако би се још и могао разумети захтев да марке најновијег доба буду без лепка (ма да се и оне морају раније или доцније залепити у албум), — такав захтев постаје посве лишен основа, кад је реч о старијим и ређим емисијама, а по готову о старим класичним маркама.

Захтев да марке буду „постфриш“, сем тога што доприноси увлачењу у филателију спекулантског духа, изазива и друге озбиљне штетне последице.

Прва од ових је поплава накнадно гумираних марака; — спекуланти, да би лакше продавали робу, у најбољем случају често „поправљају“ гуму на старијим и ређим примерцима, а најчешће „израђују“ сасвим нову гуму, а није ретко да се за то користе вештачки очишћене

употребљене марке или пак такве, које су случајно промакле без жига или су биле (без жига) коришћене у фискалне сврхе. Мање искусни љубитељи „постфриш“ марака најчешће су жртве оваквих машинација, јер више гледају гуму него и саму марку и за то често не примећују њене озбиљне дефекте. Класичан пример за ово су код наших марака нежигосане порто марке од 25 и 50 дин. првог и другог Београдског издања, а код страних мађарска марка од 10 пенга са т. зв. „великом мадоном“.

Друго: Да би се задовољили скупљачи „постфриш“ марака, учињени су многи покушаји да се пронађе нарочити лепак, који не би остављао икаквог трага на гуми. Тако је дошло до проналаска т. зв. „сувог фалца“ (филафикс и др.), који су се код нас појавили пред сам рат. Код овог лепка гума је замењена нарочитом лепљивом смесом, тако да се марке лепе без влажења лепка, који се исто тако одстрањује не остављајући икаквог трага на гуми марке. На први поглед идеал — и вуци сити и овце на броју — али многи су филателисти, који су се таквим лепком послужили, приметили на своје запрепашћење, да код дужег лежања марке залепљене тим лепком добијају флексе, које се виде чак и на лицу марке и дају, гледане према светлости, утисак танког места. Ове се флексе не дају отстранити, — дакле гума је остала интактна, а марке су упропашћене. За то ми најтоплије препоручујемо свима филателистима да што пре своје марке залепљене „сувим фалцем“ од овога очисте, јер ће им иначе марке раније или доцније безусловно страдати.

Али, сваку ствар треба поставити на своје место. Колико је по нашем мишљењу нефилателистички тражити да марке буду по сваку цену „постфриш“, толико исто би било неосновано и потпуно занемарити исправност гуме. Нежигосана марка несумњиво мора имати **оригиналну** не оштећену и чисту гуму. За то, за лепљење нежигосаних марака у албум мора се употребити само нарочити лепак (најбоље т. зв. „спринг-фалц“, који се сасвим лако одваја од марке и не оштећава гуму, а марке се морају лепити малим делом лепка и на месту, које је за то према формату марке подесно.

Марке са трагом доброг филателистичког лепка на површини гуме на месту, које је природно по формату марке за

то предодређено, потпуно су исправне и јесу пуновредни филателистички објекат. Марке које овоме не одговарају (са делимично скинутом гумом, са више трагова од лепка, или са траговима од лепка на непрописном месту) свакако се имају сма-

трати — већ према карактеру и величини оштећене гуме и према врсти и старости марке — као више или мање не-исправне и у колико је дотична марка „млађа“, толико и захтеви у погледу гуме могу бити већи.

N. N.

Noviteti obeju zona slobodnog tršćanskog teritorija

izašli od januara do oktobra 1949. god.

ZONA A

»Biennale d'Arte di Venezia«

Talijanske marke stavljene u promet prigodom proslave 50-godišnjice »Biennale d'Arte di Venezia« u Italiji preštampane su u Trstu za zonu A sa običnim crnim pre-tiskom A. M. G.-F. T. T. (sl. 1-4).

Serijski se sastoji od 4 vrednote:

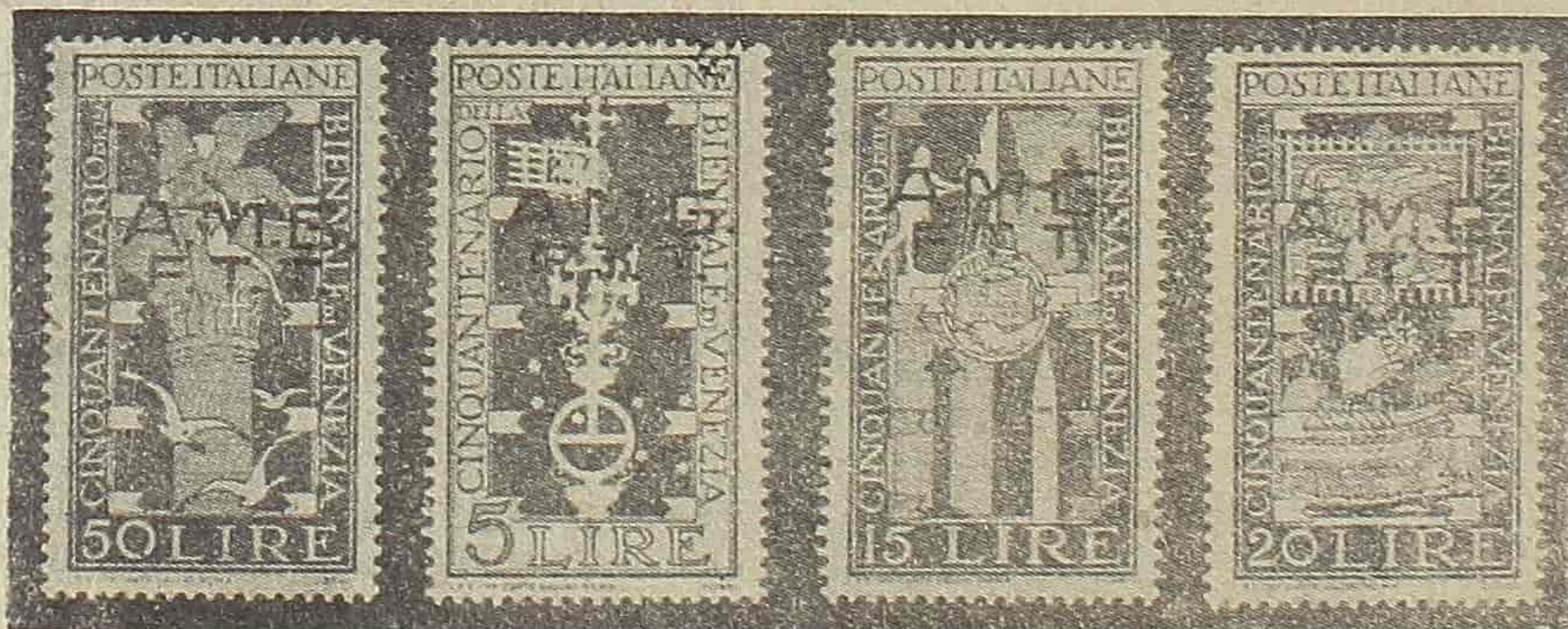
5 L. crvenkasto-smeđa predstavlja neku vrst koplja sa zastavom.

lesajma, preštampane običnim crvenim pre-tiskom A. M. G.-F. T. T. (sl. 5):

20 L. smeđe boje predstavlja međunarodni paviljon na velesajmu.

Papir sa vodoznakom; zupčanje 14. Naklada 200.000. Stavljena je u prodaju na šalterima 2. maja 1949.

Ni kod ove marke nema nikakvih interesantnosti ni grešaka, u koliko tu i tamo nije koji filatelista pronašao da negde nema točke ili da je negde neznatno okrnjeno kakovo slovo. Nu to su sve beznačajne

15 L. tamno-zelena predstavlja neke starinske zidine, te zvonik sa jednom pločom: pax tibi Marse itd.

20 L. tamno-smeđe-crvena prikazuje nam lava s krilima, te mletačku galiju sa zastavom.

50 L. modre boje predstavlja stup Sv. Marka u Veneciji oko koga lete golubovi.

Marke su imale frankaturnu vrednost od 2. maja do 15. avgusta o. g. Marke imaju vodoznak, a zupčanje im je 14. Naklada 200.000 serija.

Nikakove naročite specijalnosti nisu do sada primjećene, kao ni greške.

Fiera di Milano (Milanski velesajam)

Talijanska marka, izdana prigodom ovogodišnje proljetne priredbe milanskog ve-

stvari, pa ih se uopće ne može nazvati kakvim specijalitetima.

Unione postale Universale (Međunarodni poštanski Savez).

I ovo je pretisak talijanskih maraka:

50 L. plave boje (sl. 6).

Pretisak A. M. G.-F. T. T. u crvenoj boji. Papir sa vodoznakom. Zupčanje 14. Naklada 200.000. Stavljena u promet 2. maja 1949.

Specijaliteti i greške kao ranije.

Repubblica Romana (Rimska republika).

Stogodišnjica rimske republike — 1849 — 1949 — proslavljena je u Trstu na taj način što su u tu svrhu izdane marke u Italiji preštampane za zonu A uobičajenim

pretiskom A. M. G. - F. T. T. Pretisak je crvene boje. Izdana vrednota: 100 L. smeđe boje. (sl. 7).

5 L. tamno-zelena
15 L. ljubičasta
20 L. tamno-smeđa.

Papir sa vodoznakom. Zupčanje 14. Naklada 50.000 serija. Stavljena u promet 30. maja 1949.

Izborna marka za Trst.

Da bi se čim veća važnost dala ovogodišnjim izborima u Trstu, u Italiji su izdali specijalnu marku, koja predstavlja katedralu Sv. Iusta, patrona Trsta. Ta je marka bila preštampana za Trst zelenom bojom sa pretiskom A. M. G. - F. T. T. (sl. 8).

20 L. crvenkasto-smeđe boje.

Papir sa vodoznakom. Zupčanje 14. Naklada je bila 300.000. Stavljena je u Trstu u promet 8. juna, dakle, 4 dana prije samih izbora.

E. R. P. (European Recovery Program).

Talijansko izdanje ovih maraka je kao i sva druga preštampano za Trst. Pretisak je u crnoj boji. Vrednote: (sl. 9):

Nacrt ovih maraka predstavlja radnika naslonjena na nakovanj, a na desnom ramenu drži čekić. Pred njim se vidi »Liberty« američka lada u svojoj vitkoj prednjoj liniji.

I papir ovih maraka ima vodoznak; zupčanje im je 14. Naklada 200.000. Stavljena u promet 15. juna o. g.

Za specijalitete i greške ove emisije vrede iste primjedbe koje smo ranije rekli.

Svjetski zdravstveni kongres, koji se je ove godine održao u Rimu proslavljen je izdanjem jedne marke:

20 L. ljubičaste boje (sl. 10).

Preštampana je i za zonu A crvenim pretiskom A. M. G. - F. T. T. Sa uobičajenim vodoznakom i zupčanjem 14. Naklada 200.000. Stavljena u promet 8. jula. Nema nikakvih interesantnosti.

G. Mazzini.

U počast čuvenog italijanskog revolucionara Giacomina Mazzini, pomoćnika Garibaldija i vođe talijanskog preporoda, koji je živio od 1805 do 1872, izdana je u Italiji jedna marka:

20 L. tamno-smeđe boje (sl. 11).

jatelj Mihelandela. Marka nosi sliku slavljenika od nepoznatog umjetnika, s lijeve strane vijenac Mediči, a s desne strane pogled na Firencu:

20 L. plave boje (sl. 13).

Marka je preštampana za zonu A crnim pretiskom A. M. G. - F. T. T. i stavljena u promet 27. avgusta o. g. u nakladi od

Taj je revolucionar proslavljen i u Trstu time što su ovu marku prešampali sa A. M. G. - F. T. T. Pretisak je crvene boje. I kod ove marke kao i kod svih ostalih vidimo isti vodoznak i isto zupčanje 14. Naklada 152.000. Stavljena u prodaju na šalteru u Trstu 16. jula 1949.

Conte Vittorio Alfieri

Poznati talijanski klasični pesnik (1749-1803) proslavljen je u Italiji emisijom jedne marke:

20 L. tamno-smeđe boje, sa pesnikovim likom (sl. 12).

I ova je marka preštampana za Trst crvenim pretiskom A. M. G. - F. T. T., a stavljena je u promet 16. jula 1949 u nakladi od 164.000 komada. Vodoznak i zupčanje isto kao kod ranijih izdanja.

200.000. Vodoznak i zupčanje kao kod ostalih izdanja.

Andrea Palladio

je čuveni talijanski arhitekt i stručni pisac, graditelj velikog broja crkava i kazališta u Veneciji, Vičenci i uopće u Italiji. Rodio se 1508 u Vičenci, a umro 1580 u Veneciji. Marka predstavlja lik ovog velikog arhitekta i njegovu čuvenu ložu klasičnog stila, koja je upravo sada restaurirana u Vičenci. Ova je marka pretiskana crnim pretiskom A. M. G. - F. T. T. Stavljena je u prodaju 27. avgusta o. g. u nakladi od 200.000.

20 L. ljubičasta (sl. 14).

Sve ostalo kao kod ostalih maraka.

XIII. Levantinski sajam uzoraka.

Talijanska marka sa crnim pretiskom A. M. G. - F. T. T.

Lorenzo il Magnifico.

pripada čuvenoj patriciskoj fiorentinskoj porodici Medici. Živeo je 1449-1492. Otac je pape Leona X. Bio je veliki mecena i dobitnik umjetnika i naučenjaka. Veliki pri-

20 L. svjetlo-crvena (sl. 15).

Marka nam prikazuje s leve strane barbu staroga tipa sa napuhanim jedrima, koja je ujedno zaštitni znak samoga sajma, a s desne strane straga preko cele marke po-

gled na paviljone sajma. I kod ove marke isto je zupčanje i vodoznak. Nakladu ove marke nismo bili u stanju ustanoviti.

Službene marke.

Talijanske porto marke iz 1947 preštampane su istavljene u promet u januaru o. g.

Vrednote su sledeće:

3 L. roza karmin

4 L. crno-smeđa

6 L. modra

8 L. ljubičasta

12 L. svetlo-smeđa

Na svim markama je pretisak crne boje A. M. G. - F. T. T.

U maju o. g. puštene su u promet nove vrednote sa istim pretiskom:

1 L. narančaste boje

5 L. ljubičaste boje

10 L. plave i

20 L. roza-ljubičaste boje.

Vrednota od 1 L. se uopće ne može nabaviti s razloga što je jedan tršćanski trgovac sve preostale marke te vrednote sam kupovao, pa ih sada nudi i do 100 lira komad. Također se na šalteru ne mogu više dobiti ni vrednote od 5 i 10 lira.

Porto marke.

U mjesecu avgustu o. g. preštampana je i stavljena u promet talijanska vrednota 15 L. ljubičaste boje (sl. 16).

Pretisak crn A. M. G. - F. T. T. i vrlo teško čitljiv.

ZONA B.

Noviteti Zone B izašli u toku ove godine do danas:

1. maj 1949.

Prigodom proslave 1. maja stavljena je u promet jedna marka: (sl. 17):

hovi radni znakovi i to preko radničke ru-ke čekić, a preko seljakove srp. U lijevom donjem uglu je grb Trsta, a u desnom grb Istre.

Simbolično nam prikazuju kako treba da se zona A, koja je pretežno industrijska, priključi zoni B, koja je opet pretežno agrarna. U gornjem desnom uglu je cifra 10, što znači 10 jugo-lira, a levo kratice Voine uprave V. U. J. A. S. T. T.

Zupčanje $11\frac{3}{4} \times 12\frac{1}{2}$. Naklada 120.000.

Zračna pošta.

Vrednote i naklada (sl. 18-20):

1 Jugo-lira zeleno-plava, prikazuje ribare kako iz mora istežu mrežu, a vani na otvorenom moru hidroavion. Naklada ove vrednote je 150.000.

2 Jugo-lire smeđe-crvene boje; slika nam prikazuje istarskog seljaka sa natovarenim magarcem, a u zraku će iznad njih da preleti aeroplan. Naklada ove vrednote je 120.000.

5 Jugo-lira tamno-plava. Slika prikazuje isti pomenat kao i vrednota od 1 l, a naklada je ovoj vrednoti 100.000.

10 Jugo-lira tamno-ljubičaste boje. Motiv isti kao kod vrednote od 2 l., dok je naklada 80.000.

10 lira Zone B tamno-maslinaste boje. Slika nam prikazuje rukovanje radnika i seljaka. Preko njihovih ruku vide se nji-

25 Jugo-lira smeđe-žućkaste boje, a motiv isti kao kod vrednota od 1 i 5 l. Naklada 52.000.

50 Jugo-lira zelenkasto-maslinaste boje. Motiv isti kao kod vrednota od 2 i 10 l. Naklada 52.000.

100 Jugo-lira crvenkasto-smeđe boje. Slika nam prikazuje tipične koparske krovove, između kojih prelijeća galeb. Naklada 50.000.

Zupčanje je kod svih vrednota 11. U promet su stavljene 15. juna.

Ove su marke vrlo lijepo primljene među stranim filatelistima zbog njihove umjetničke i tehničke izradbe, koja je u svakom pogledu na visini.

Provizorij porto-maraka.

Od jugoslovenskih porto-maraka preštampane su sledeće vrednote sa »Vuja-STT«.

Vrednote, pretisak i naklada (sl. 27):

0.50 Din. plavi pretisak, nakl.	30.000.
1 Din. plavi pretisak, nakl.	30.000.
2 Din. crveni pretisak, nakl.	30.000.
3 Din. crveni pretisak, nakl.	40.000.
5 Din. crveni pretisak, nakl.	30.000.

Novi franko provizoriji.

Poznata jugoslovenska serija »Partizani« preštampana sa »S. T. T. Vuja«.

Vrednote, pretisak i naklada (sl. 21-26):

0.50 Din. crveni pretisak, nakl.	70.000.
1 Din. crveni pretisak, nakl.	120.000.
2 Din. plavi pretisak, nakl.	120.000.
3 Din. plavi pretisak, nakl.	320.000.
4 Din. crveni pretisak, nakl.	70.000.
5 Din. crveni pretisak, nakl.	120.000.
9 Din. plavi pretisak, nakl.	70.000.
12 Din. crveni pretisak, nakl.	40.000.
16 Din. crveni pretisak, nakl.	40.000.
20 Din. plavi pretisak, nakl.	40.000.

Ovaj provizorij osim vrednota 4, 9 i 16 din. stavljen je u promet 16 avgusta o. g., a ove tri vrednote 20. septembra.

Zupčanje je 12½, a naklada kompletnih serija, vidi se, nije veća od 40.000.

U. P. U. pretisak.

Za zonu B preštampane su samo 2 vrednote jugoslovenskog izdanja U. P. U. maraka i to:

5 Din., i
12 Din.

Na obema markama crveni pretisak VUJA-STT. (sl. 28, 29).

Naklada ovih maraka je 30.000. Stavljene su u promet 8. oktobra o. g.

Бор. Ст. Мрђа.

Филм о изради поштанских марака

Сваког је филателисту, мање-више, интересовао рад на изради поштанских марака, од почетка па до њихове појаве на поштанском шалтеру, где оне стварно тек постају приступачне филателисти. Њено предшалтерско постајање теориски нам је било од прилике познато, али стваран рад мало је њих видело. Вео тајанствености покривао је рађање и развијање марке до њеног оспособљења за употребу, када смо видели само готову марку. Међутим, и тај је вео скинут филмом о изради поштанских марака, који смо недавно гледали на седмом спрату главне београдске поште. Тај филм нас је упознао и са непознатим детаљима из предшалтерског постојања и живота поштанске марке и тим употпунио знање и познавање њеног животног пута од рађања идеје у нечијој глави, па до умирања марке на поцепаном омоту у нечијем кошу за папир.

Филм је имао три дела: израда марака у хелиогравири, израда марака у челичном резу и пут поштанске марке на писму.

Велика и позната швајцарска фирма Курвоазије, која израђује најлепше марке, приказала нам је на филму дуг, тежак, комплициран рад, који је почео у службеном бироу указаном потребом за издавањем марака, затим нађеном идејом међу прекрасним алписким цвећем или у галерији знаменитих људи и, коначно, предавањем идеје у руке човека, да је оствари.

Израда марака у хелиогравири претставља практичну примену и искоришћење физике и хемије у вези са људским способностима. Велике и сложене машине, комбинован рад на њима са малом, најпотребнијом људском радном снагом са минималном потребом замарања и трошења, задивљавале су гледаоце. Огромна трака, раније већ гумираног папира, стављена у машину ради штампања марака ништа није мање задивљавала гледаоце, када је излазила из машине у виду исечених и перфорираних табака марака, савим готових за паковање и предају поштама и за лепљење на писма. Али, то је већ завршна фаза рада на изради марака у хелиогравири, а до момента излажења готове марке из машине било је потребно још много радњи и много предрадњи.

Примљена идеја о новој марки прошла је кроз одељење цртача, који су је

пренели и претставили на папиру, да се опет врати у службени биро по коначно одобрење и надлежних државних органа и стручњака фирме. И тада почињу тек снимања, стална прегледања и проверавања, премазивања разним хемиским препаратима и преношења на плочи, да коначно слика и марке буду пренесене на ваљак машине, и тек када је обављено мноштво тих радњи, често контролисаних и успешно завршених, тада се тек пренела слика марке са ваљка на папир, који је бео и чист ушао у машину, а изашао из ње са сликом марке у више боја, израђеној у хелиогравири. Свима познате и лепе швајцарске марке »PRO JUVENTUTE«, са сликама алписког цвећа, показују и доказују савршенство израде марака на овај начин.

Ништа мање није интересантан рад у челичном резу, са ништа мање разних радњи и предрадњи. Почетак је опет исти. Потреба за издавањем марака, предлог, решење, нађена идеја и налог фирми. Административни део. Затим фирма мобилише стручњаке уметнике, стручњаке раднике, чији број ипак није велики. Све физичке радње, које би требало да обавља човек, механизоване су. Физичка снага човека мало се троши, а као снег бео радни мантил мало се прља. Машине су за то, да човек дуго и срећно поживи на земљи.

Када је гравер изрезао у челику цртеж марке, у овом случају лик Песталоција, који смо видели на лепим швајцарским маркама, парче челика са ликом враћа се из атељеа уметника у радне просторије фирме чисте, светле и сјајне као операционе сале болничке. Хемија и физика и код овог начина израде марака играју најважнију улогу. Разни хемиски препарати, киселине, закони физике и висока стручна способност људи, све је то активирано да машина за штампање, на ваљак пренесени лик Песталоција, пренесе на дугачку траку гумираног папира и избаци опет готове, исечене и перфориране табаке са маркама.

Преопширно би било описивање свих радњи, које су претходиле готовој марки, али би их требало знати и видети сваки филателиста.

Пут марке на писму приказао је многе непознате детаље модерне поштанске службе, такође врло интересантне. Тим пре, што је приказана савршена и модер-

на савремена пошта, где механизација у згради, камиони и авиони ван зграде експедују и преносе писма, која прођу кроз многе руке, многе прегратке, претрпе многа сортирања и паковања, па опет за пар сати стигну из Берна у Цирих. Тачно, неоштећено.

Филм је проткан лепим пејсажима швајцарским тако да, сем пропаганде савремене швајцарске израде марака, има и

туристички пропагандни карактер. Успео је у оба правца.

Тумача и преводиоца нећемо спомињати. Неуспео је у оба смисла.

Биро за филателију при Министарству пошта у Београду приредио је велико задовољство правим филателистима приказивањем овога филма и изазвао жеље за приказивањем и других, сличних документарних филмова, који су у тесној вези са филателијом.

Др. А. Чубински.

МЕШОВИТА ЗУПЧАЊА

У предратном „Филателисти“ писали смо више пута о појави мешовитих зупчања код Југословенских марака, т. ј. о оним случајевима, када марке, које нормално треба да имају зупчање једне величине, имају на једној или више страна зупчање друге величине.

Потсетићемо наше филателисте да се овакво мешовито зупчање појављује у оним случајевима, када се поједини табаци који су добили првобитно (правилно) зупчање са померањем првог или последњег реда гребенастог зупчања (што зависи од положаја табака приликом убацивања у перфорациону машину), или пак код којих је један или више редова основне (гребенасте или линијске) перфорације случајно изостао, — **накнадно перфорисани** на потребном месту зупчањем другачије величине но што је првобитна перфорација.

Детаљна статистика оваквих марака са мешовитим зупчањем објављена је у предратном „Филателисти“, али од последње предратне године па до данас морало је бити пронађено доста нових примерака таквих марака, али прилике за време окупације па и по ослобођењу (јер до скоро нисмо имали наше стручно гласило) нису допустиле да се оне тачно евидентирају. У главном у току минулих година, колико је писцу ових редака познато, пронађен је само мањи број примерака од оних марака, које су већ биле познате. Од непознатих раније и још необјављених марака досад је дошао у посед **само једне марке** издања са ликом Краља Петра II у великом формату од 4.— динара, жигосана „Београд“, са зупчањем 9 са десне стране. Ово је до сада једини познати примерак, а интересантан је он нарочито по томе, што је код њега зупчање 9 другачијег карактера, но раније линијско зупчање 9, али је индентично са

зупчањем 9 код марака Загребачке филателистичке изложбе, што је вредно запазити ради разликовања евентуалних фалсификата.

За време рата пропала је, на жалост, збирка пок. Милана Кр. Ђорђевића. У овој збирци налазио се је и једини познати примерак марке т. зв. жалобног издања од 0.75 дин. са зупчањем 9 десно.

Све марке са мешовитим зупчањем су веома ретке и познате су у већини случајева само у веома малобројним примерцима (испод 10 комада), те заслужују да се на њих обрати нарочита пажња.

Овакве марке према досадашњим истраживањима могу се сврстати према карактеру зупчања у следеће категорије:

I група: марке са основним гребенастим зупчањем $12\frac{1}{2}$ и накнадним линијским зупчањем 9, $10\frac{1}{2}$ или $11\frac{1}{2}$ с леве или десне стране;

II група: марке са гребенастим основним зупчањем $13:12\frac{1}{2}$ и накнадним линијским зупчањем 9, $10\frac{1}{2}$ или $11\frac{1}{2}$ на горњој или доњој страни (Кр. Петар у малом формату);

III група: марке са основним гребенастим зупчањем $11\frac{3}{4}:11\frac{1}{2}$ и накнадним линијским зупчањем 9 с десне стране (оба издања пригодних марака за Загребачку изложбу марака);

IV група: марке са основним линијским зупчањем разне величине и накнадним такође линијским зупчањем величине, која се разликује од основног зупчања (порто марке и II Београдско издање);

V група: случајна мешовита зупчања, у коју групу спадају марке, код којих је један ред нормалног зупчања изостао из случајних техничких разлога, па је на дотичном месту накнадно израђен један ред (увек линијског) зупчања величине, која

се разликује од величине основног зупчања.

Писац ових редака не сумња, да има филателиста, који располажу са још необјављеним подацима о маркама са мешовитим зупчањима и апелује на такве

филателисте да те податке у интересу наше филателије доставе уредништву нашег листа, како би се њиховом помоћу статистика ових тако интересантних марака могла коначно употпунити и средити.

Бран. Новаковић.

Наше целине - масовне коверте

Министарство пошта бр. 8167 од 18. X. 1948. уведена је новина у нашем поштанском саобраћају; уведене су т. зв. масовне коверте за унутрашњу употребу. Масовна коверта састоји се из коверте са утиснутом марком (ознаком вредности) од 3 дин. и папира у прилогу. Продајна цена од 4 динара учинила их је веома популарним, тим пре што су веома укусне, те је и потражња њихова велика.

Коверта и папир су жућкасте боје, а слике са ознаком вредности (марке) и текст на обема странама коверата у различитим су бојама. Величина коверата је 155 : 100 мм. Адресне линије на обема странама израђене су од понављаних речи од врло ситних слова: MINISTARSTVO POŠTA FNRJ. За слике марака узето је шест мотива из индустрије и привреде: жетва, рибарство, рударство, берба грожђа, индустрија и зидарство, а једна преставља маршала Тита, дакле, укупно седам разних цртежа.

српског или хрватског језика у екавском наречју и гласи:

Šalje: Adresu treba napisati čitko jer to ubrzava otpremu pošiljke; kod adresovanja pošiljke za gradove označiti uvek i rejon, ulicu, broj kuće i broj stana a kod pošiljke za selo označiti i nadležnu poštu.

Друго издање обухвата свих седам цртежа, а појављивало се с времена на време од почетка 1949. г. до месеца јула. Одликује се тоновима у бојама, нешто слабијим квалитетом папира, код прве три у изразитим одступањима у тоновима боја од првог издања, и у нешто нејаснијој штампи. У другом издању сем прва три, код којих су текстови опет само у латиници, појављују се још четири нова цртежа: рударство, берба грожђа, индустрија и занатство. Текстови на полећини израђени су на четири југословенска језика: српски, хрватски, словеначки и македонски, — код сваког цртежа.

У шематском прегледу дајемо све врсте изданих коверата. Имамо два издања:

Прво издање појавило се месеца новембра 1948. г. и то са 3 цртежа: Маршал Тито, жетва и рибарство. Ово издање одликује се јасном израдом, добрим квалитетом папира и интензивнијим бојама без варијанти. — Текст на полећини свих ових коверата познат је само у латиници

У српском језику понавља се напред наведени текст само у ћирилици.

На хрватском тај је текст нешто измењен и гласи:

Šalje: Adresu treba napisati čitljivo, jer to ubrzava otpremu pošiljke za gradove naznačiti uvijek i rajon, ulicu, broj kuće i broj stana, a kod pošiljke za selo naznačiti i nadležnu poštu.

Словеначки текст је следећи:

Pošilja: Naslov mora biti napisan čitljivo, ker se s tem pospeši odprava pošiljke; pri naslovih pošiljk za mesta je treba naznačiti vedno tudi rajon, ulico, hišno številko in številko stanovanja, pri pošiljkah za vasi pa tudi zadnjo pošto.

На македонском језику је написано ћирилицом:

Испраќа: Адресата треба да се напише јасно, оти тоа го забрзува испраќањето на испратката; при адресирање на испратки за градови секогаш да се означи и реонот, улицата, бројот на куќата и бројот на жилиштето, а при испратки за село да се означи и надлежната пошта.

На предњој, адресној страни натпис „ПОШТА“ код прва три цртежа је увек у латиници, а код задње четири за српски и македонски текст је у ћирилици, а за хрватски и словеначки у латиници.

На маркама име државе стоји горе у латиници, доле у ћирилици код свих цртежа сем код рударства и бербе грожђа, где је обрнуто.

Занимљиво је напоменути да расподела коверата за употребу није вршена према текстовима, односно језицима, — што значи да су се појављивале мешано у свим републикама.

Да би смо дали прегледан облик овим нашим интересантним целинама према већ изнесеним подацима, дајемо ову табелу:

О овим целинама до сада су објављена два рада: први, мој у „Републици“ од 17 маја и други, од непознатог писца у „Филателији“ бр. 6/7 од ове године. Мој рад говори о два издања прва три цртежа и о тек тада појављеним цртежима рудара и бербе у српском и хрватском језику. Ту ми се поткрала грешка код бербе, јер сам тада поседовао нешто тамнију у хрватском, односно нешто светлију у српском језику поменути целину. Доцније сам утврдио да постоје варијанте код оба језика. Непознати аутор из „Филателије“ приликом објављивања свога чланка није знао да код индустрије и ру-

дарства постоји македонски текст. Исто тако је само нотирао моју вест из „Републике“ и notiцу М. Поповића из Бање Ковиљаче, која се такође своди на то да констатује само отступање у бојама. Надаље, у истом чланку у „Филателији“ наводи се у тексту и за шеме постојање у ћирилици и латиници прва три цртежа. У

шеми аутор не наводи српски текст. Ни мени, а ни низу других сакупљача целина није познато постојање српског текста у ћирилици код прва три цртежа. Како је аутор тога чланка то унео само у текст иза шеме, претпостављамо да се ту ради о интуитивном филателистичком раду, а у колико би ти примерци негде били нађени, било би необично корисно да та ствар буде објављена и тиме ово питање разјашњено.

Цртеж марке	Боје	Срп.	Хрв.	Слов.	Мак.
		ћир.	лат.	лат.	ћир.
Маршал I. Издање					
Маршал Тито	црвена	—	х	—	—
Жетва	жуте-смеђа	—	х	—	—
Рибарство	љуб.-плав	—	х	—	—
II. Издање					
Маршал Тито	цигласа	х	х	—	—
Жетва	лукова	—	х	—	—
Рибарство	плава	—	х	—	—
Рудари	љубичаста	х	х	х	х
Берба грожђа	зелена	х	х	х	х
Индустрија	плаво-зел.	х	х	х	х
Зидарство	смеђе-црв.	х	х	х	х
х = има — = не постоји					

Д. Б. Спајић.

Филателистичка размена са иностранством

Филателистичка размена са иностранством претставља један од најзначајнијих проблема нашег филателистичког живота. Од њеног правилног решења зависи напредак филателије у земљи и пропаганда за наше марке у иностранству.

Питање правилног развитка наше филателије лежи на срцу сваког истинског филателисте наше земље, а не мање и њен углед у иностранству. Стога се решавању ових проблема мора приступити са искреним жељама и добрим познавањем филателистичких прилика код нас и на страни.

Разменом са иностранством бави се код нас сразмерно мали број филателиста. Томе постоје и оправдани разлози. Првенствено, нерасполагање потребним материјалом за размену, несигурност размене, а донекле, и непознавање страних језика.

Филателисти једне социјалистичке земље, као што је наша, нису у могућности да набављају марке по високим трговачким ценама, већ једино разменом, где они до наших марака долазе по номиналним ценама и у потребним количинама. Познато је да филателисти врше размену једино са скупљачима у иностранству. Са страним трговцима не ступају у размену. То из разлога што филателисти добро знају како они пролазе ако ступе у везу са трговцем. Све чешће се наилази у филателистичким адресарима на ознаке да се не жели размена са трговцима.

Међу страним скупљачима марака постоји знатно интересовање за наше марке. Доказ су бројне понуде за размену које стижу из разних земаља на адресе наших скупљача. Траже се првенствено наше авионске, комеморативне и друге марке пригодних издања. Велико је интересовање за наше марке издате поводом 75-годишњице Светског поштанског савеза и нуде се у замену за исте марке других земаља. Ми, међутим, нисмо у стању да шаљемо марке које желе наши инострани партнери већ једино издања за која код њих постоји мање интересовање, а то су марке бивше Југославије и издања са окупираних подручја бивше Југославије — Србије и Хрватске, које се још донекле могу набавити.

Као што је код нас случај да већина филателиста долази до жељених марака разменом наших марака за стране, и у другим земљама филателисти употпуња-

вају своје збирке на исти начин. Мали је број, материјално јачих, који ствара своју колекцију куповином. Размена је пригодан начин на који филателисти долазе до жељених марака. Јачањем размене код нас повећава се број интересаната за наше марке у страним земљама, дакле расте интересовање за наше марке.

Редован је случај да страни филателисти почињу да скупљају наше марке, пошто успоставе везу за размену са нашим скупљачима.

У многим страним земљама постоје т. зв. клубови за размену. То нису неке организације друштвеног карактера, већ издавачи филателистичког адресара за размену марака. У таквим адресарима налазе се адресе филателиста из свих земаља. „Чланови“ таквих „клубова“ ступају у међусобну директну размену. Међу филателистима разних земаља постоји традиционално поверење да ће за послате марке добити одговарајућу вредност или количину у замену. Истина, догађа се, да се у таквим адресарима објаве и адресе непоштених филателиста, али они се као такви могу одржати само краће време, јер такви непоштени скупљачи бришу се из адресара, а њихова имена објављују се на „црним листама“, како би се скренула пажња филателистима, да са њима не ступају у везу ради размене.

Такви адресари излазе годишње најчешће четири пута — сваког тромесечја, и поред адресара ређе доноси и филателистичке чланке, податке о новим издањима марака и друге филателистичке вести. Накнада за штампање адресе и претплата на адресар креће се годишње од 50 до 100 динара и редовно се уплаћује у поштанским маркама.

Овај начин размене путем адресара знатно је сигурнији од размене на основу разних огласа у новинама, часописима, па и филателистичким листовима.

Наши скупљачи марака, који врше размену са иностранством, ступају у везу са својим иностраним партнерима готово искључиво путем таквих адресара.

У неким страним земљама постоје у погледу размене марака са иностранством извесна ограничења извоза поштанских марака. Ограничења увоза поштанских марака не примењује се строго.

Код нас филателистичке пошиљке за иностранство, које шаљу филателисти, морају се регистровати. Свака пошиљка марака мора да носи специјалну контролну вињету са бројем. Протувредност за посылату пошиљку мора да носи вињету са истим бројем, коју је дужан наш скупљач да пошаље у писму свом иностраном партнеру.

Обележавање контролним вињетама филателистичких пошиљака, које стижу из иностранства у нашу земљу претставља једини случај од свих земаља. Овај начин обележавања филателистичких пошиљака било је потребно увести из разлога што је за увоз и извоз филателистичких марака у нашој земљи овлашћено једино државно предузеће „Југофилателија“ и што се филателистичка марка код нас третира као роба.

Филателистима, члановима земаљских савеза, дозвољено је да могу месечно слати у иностранство до 20 пошиљака од којих могу само две бити упућене у једну исту земљу. У погледу садржаја тих пошиљака постоје такође ограничења. Дозвољено је да једна пошиљка може да садржи вредност до 200 динара номиналних чистих марака које гласе на садање динаре или 50 комада осталих марака (овамо долазе све наше жигосане марке, чисте марке које гласе на предратне и окупационе валуте, као и све чисте и жигосане стране марке).

Послате пошиљке у иностранство морају се правдати протупошиљкама из иностранства у року од три месеца. Као доказ о приспећу протупошиљке из иностранства служи коверат — омот у коме је пошиљка приспела са налепљеном нумерисаном контролном вињетом истог броја под којим је послата пошиљка регистрована. Трећа пошиљка не може се послати у једну земљу док једна од две претходне за ту земљу није правдана.

Из начина размене са иностранством, видимо, да су филателистима дата нарочита овлашћења, која у потпуности могу да задовоље потребе сваког појединца. Могла би се само ставити примедба на облик вињете, која носи само број без икаквог обележја да се тај број односи на филателистичку пошиљку, па услед тога поште у неким страним земљама недозвољавају лепљење таквих нумерисаних вињета на предњој страни коверта, пошто свако препоручено писмо већ носи број поште под којим је регистровано. Није редак случај да се ове вињете од стране страних пошта скидају са омота, па услед тога настају потешкоће око правдања таквих пошиљака.

Подружница Савеза филателиста Србије у Београду прва је у земљи која је почела размену са вињетама. Од 12 марта до краја октобра ове године издато је укупно 2.500 дуплих вињета, тако да на сваког члана подружнице не отпада просечно ни три пошиљке, што претставља врло мали број.

Да би се размена филателистичких пошиљака правилно вршила, потребно је да се филателисти, који врше размену, придржавају прописаног начина размене. Исто тако да достављају својој подружници конкретне случајеве ометања начина размене, како би Савез могао о томе упознавати надлежне органе, који би на основу тога могли предузимати потребне мере.

У погледу уласка у земљу страних филателистичких листова, за које филателисти плаћају знатне трошкове, а исте такорећи непримају, потребно је предузети потребне мере да се уручивање врши редовно, пошто на исте није могуће стављати вињете за пошиљке филателистичких марака.

Постојећу размену међу филателистима у земљи путем објављивања адреса, потребно је проширити и на филателисте из других земаља, па би Савез филателиста Србије у ту сврху требао да издаје адресар филателиста.

На тај начин сигурност размене са страним скупљачима била би знатно већа и смањила би се потреба да наши филателисти објављују своје адресе по страним адресарима, а на које претплату плаћају у пригодним издањима наших марака, до којих долазе у минималним количинама.

Остварењу оваквог адресара за размену потребно би било приступити и из разлога што се страни адресари махом не уручују на адресе претплатника.

Поред тога свака акција имала би и позитивне резултате за пропаганду наших марака међу страним скупљачима марака.

Најзад, дужност је Савеза да преко надлежних органа државне управе увек најхитније демантују разне објаве по листовима страних земаља у којима се скреће пажња филателистима да са скупљачима марака из наше земље прекину размену, јер се наводно послате пошиљке конфискују.

До кружења оваквих нетачних вести уследио је и из разлога што у страним филателистичким листовима нису објављени постојећи прописи код нас, који регулишу филателистичку размену са иностранством.

Тихомир Деља.

STANLEY GIBBONS 1950

Септембар је филателистички месец, јер не само да обилује издањима нових марака више но остали месеци у години, него још више стога што у том месецу излазе велики светски каталози, на које је, у то време, сконцентрисана сва пажња филателиста. Прво смо видели Цумштајна, раније непопуларног код нас, а сада скоро јединог каталога, са којим се служе наши филателисти. Затим смо видели и Михела, раније врло популарног каталога код нас, са којим се данас служи врло мало наших филателиста, да не кажемо нимало. Коначно нам је дошао у руке и велики енглески каталог Гибонс за 1950 годину, такође мало популаран код нас, и раније и сада. Међутим, он заслужује већу популарност, па ћемо о њему проговорити пар речи.

Прво што пада у очи јесте и солидна опрема, затим чиста и јасна штампа и лепе слике. То је споља, али нас још више интересује његов садржај и обрада марака појединих европских земаља, а нарочито наших. Пошто је немогуће и у изводу донети обраду свих европских земаља, задржаћемо се на оном што нас највише интересује, обрада и каталогизација ФНРЈ и Србије под окупацијом, такође само у изводу. — Али претходно, пар речи о самом каталогу.

Упадљива одлика овог каталога је озбиљност обраде и резервисаност у погледу извесних емисија. Судећи по каталогу, добијамо утисак да фирма Гибонс није баш склона, да у свој каталог уноси сваку марку, па чак ако је и њена права филателистичка вредност сумњива, нити је склона да од свог каталога направи магазин свакојаке робе, међу којом има и покварене. Оваким радом и потребном опрезношћу и будношћу фирма је створила свом каталогу, а са тим и себи, леп углед међу филателистима; има и своју примерну традицију, тако да се тешко могу побијати и углед и традиција, — и баш због тога зачуђава његова мала популарност и употреба код нас.

Даље, са изненађењем запажамо једну нарочиту смелост, за коју би се могло рећи и да је умесна, али која уноси извесну помутњу у редове филателиста. Ги-

бонс не доноси блокове! Зачуђени застајемо пред овом чињеницом, јер смо скупљали и скупљамо блокове. А зашто смо их скупљали? Не! скупљали смо их стога, што су штампани и издавани и регистровани у великим светским каталозима. Са блоковима нисмо франкирали писма ни ми, филателисти, а шира публика за њих и не зна. Практична примена блокова и не постоји. Колики би требало да буде коверат, да се франкира блоком Албаније (Цумштајн Бр. 427/29) или Португалије (Цумштајн Бр. 634), па и Румуније (Цумштајн Бр. 1095/6). Не, нису практични ни подесни ни за франкирање службених пошиљака у рукавцима. Коначно се поставља питање, да ли су блокови марке издане због стварних поштанских потреба, намењени најширој употреби, или што друго? Када се о овоме дубље промисли и донесе сасвим објективан суд, долази се до закључка да је Гибонс ипак у праву, али ми — скупљачи блокова, треба да их чувамо, не као филателистички материјал, него једино као неке филателистичке споменице.

Још једна интересантност овог каталога пада нам у очи, јер се односи баш на нашу земљу. После четири године доноси Гибонс и издања Србије, Црне Горе и Словеније под окупацијом. Увек смо се питали, зашто је прелазио преко ових издања и зашто их сада доноси са толиким закашњењем? Да ли је сумњао у праву, филателистичку вредност ових емисија, или је то можда била последица недовољне обавештености? Ко то зна?! Али је ипак тешко на то дати одговор, када се сами питамо.

Обрада ових окупационих емисија ушла је у оквир Југославије с тим, што их издваја засебним каталожким бројевима. Ово тешко раздобље Југославије од 1941-1944 год. није расуто час у немачке, час у италијанске, час у независне земље, већ је постављено тачно тамо, где му је и место — у Југославију. Јер, и ако их је окупатор издавао, ми смо у прошлом рату били непокорена земља.

Што се тиче каталожких цена, запажа се да се издавач трудио, да реално оцени сваку марку према њеној правој вредно-

сти, не уносећи у своју процену никаквих спекулативних примеса. Нема надуваних цена, неприродних скокова и великих падова. На концу можемо рећи да нас радује појава оваквог каталога, код којег превлађује филателистичко обележје над трговачким, а и намењен је више филателистима, којих је више, него трговцима, којих је мање.

О каталошким ценама наших марака нећемо говорити појединачно. То би захтевало сувише много простора. Ниже изнесени табеларни прегледи, где су назначени бројеви по Цумштајну и Гибонсу, довољно говоре о тачности и реалном гледању на вредност наших марака. Доносимо ове прегледе за Југославију и Србију под окупацијом.

ЈУГОСЛАВИЈА

No Zumstein	No Gibbons	Цене у шилинзима				No Zumstein	No Gibbons	Цене у шилинзима			
											
476/80	482/86	4	9	5	0	575/77	567/69	1	4	1	4
481/92	487/98	7	2	4	6	578/80	570/72	2	0	2	0
493	499	0	9	0	8	581/83	573/75	1	4	1	4
494/85	500/01	1	7	1	7	584/86	576/78	1	8	1	8
496	502	1	0	1	0	587/89	579/81	1	4	1	4
497/509	503/18	12	0	4	5	590/03	58/85	2	7	2	7
544/47						594/97	586/89	3	10	3	10
509/20	519/24	12	10	12	10	598	590	1	6	1	6
AB	I II					600/602	591/93	4	1	6	0
523/24	525/26	1	9	1	3	603/09	595/01	2	3	2	3
525/27	527/29	1	10	1	10	610/12	602/04	1	6	1	6
528/31	530/33	11	9	11	9	613/14	605/06	1	10	1	0
532/35	534/37	18	3	18	3		Порто				
536/37	538/39	0	9	0	9	105/06	D 100/01	7	0	7	0
538	540	0	2	0	2	107/14	D 102/09	3	2	3	2
539/43	541/45	1	10	1	10	115/19	D 110/14	2	6	2	6
548/59	546/51	9	2	8	4	120/27	D 115/22	6	3	6	3
	I II					128	D 123	0	2	0	2
560/62	552/54	1	3	1	3	A					
563/65	555/57	1	3	1	3		Службене				
566/68	558/60	1	3	1	3	1/8	O 1/8	2	3	2	3
569/70	561/62	1	1	1	1						
571/74	563/66	2	1	2	1						

СРБИЈА ПОД ОКУПАЦИЈОМ

163/177	M 1/15	20	0	20	0	245/48	M 78/81	4	5	4	5
178/187	M 16/25	70	0	70	0	251/55	M 82/86	4	0	4	0
188/92	M 26/30	30	0	30	0	256/64	M 87/95	6	2	6	2
193/207	M 31/45	21	0	21	0		Порто				
208/211	M 46/49	3	0	3	0	21/28	MD 1/8	7	6	7	6
213/16 I	M 50/53	3	0	3	0	29/35	MD 9/15	6	8	6	8
217/20	M 54/57	2	6	2	6	36/42	MD 16/22	3	3	3	3
225/29	M 58/62	3	0	3	0		Службена				
230/33	M 63/66	26	0	26	0		MO 1	0	5	0	6
234/44	M 67/77	2	6	1	7	1					

Штампа о „Филателисти“

Љубљански недељни илустровани лист **ТОВАРИШ**, који има своју сталну филателистичку рубрику, нотирајући излазак бр. 1 „Филателисте“, доноси:

„После 8 година, а добру годину после оснивања Савеза филателиста Србије, српски филателисти имају опет свој стручни часопис. Први број овог гласила на 20 страна испуњује велику празнину у нашој филателистичкој литератури и доказује, да је филателија код нас на најбољем путу и да жели са стручним штивом што више доприносити културном подизању чланства и ширењу напредног политичког правца“.

НАШИМ ПОДРУЖНИЦАМА И ПРЕТПЛАТНИЦИМА У УНУТРАШЊОСТИ

Свима нашим подружницама у унутрашњости послали смо према бројном стању чланства приближан број примерака „ФИЛАТЕЛИСТЕ“, да се, уз наплату, раздели члановима. Сем неколико, већина подружница није обрачунала до сада послате бројеве, нити нас је известила, да ли је послат број примерака довољан или је можда превелик. И овога пута шаљемо подружницама исти број примерака и молимо их да нас известе о броју који треба стално слати према њиховим стварним потребама, а исто тако да пошаљу обрачун и новац за све до сада примљене бројеве закључно са овим бројем. У случају да послати примерци нису сви распродати, непродане треба одмах вратити. У будуће сваки број треба одмах за себе обрачунати и платити; не чекати да се прикупи неколико бројева.

Свзка подружница треба да се стара да сваки њен члан прима лист. То је и дужност подружница, јер они који не желе да примају и читају свој једини лист, дају доказа да их филателија не интересује, да нису филателисте, већ трговци с маркама.

Нашим члановима у унутрашњости, где нема подружница, такође смо послали сваком по један примерак, али је мали број од њих послао претплату и известио нас да ли жели бити стални претплатник или не. Стога молимо и наше чланове из унутрашњости да нас одмах известе о предњем. Овог пута још шаљемо часопис свима члановима, а онима који нас ни после овога не известе, да желе бити стални претплатници, обуставићемо даље слање часописа, па их молимо, да за све до сада примљене бројеве, дакле

за три броја, пошаљу дужну претплату.

Напомињемо да се наш часопис штампа у ограниченом броју примерака, па стога сви они, који желе да га редовно примају, треба о томе да нас известе, да бисмо их имали у свом плану и да бисмо знали располагати са ограниченим бројем примерака „Филателисте“.

Претплату, као и све у вези са овим апелом на наше подружнице и чланове треба слати на адресу, која је означена на другој страни корица. За послати новац увек на **УПУТНИЦИ** треба назначити да се шаље новац на име претплате на часопис.

Цена сваког броја означена је и биће увек означавана на другој страни корица. Сваки, ко хоће, може послати известну суму новца као претплату, од које ће се одбијати вредност послатих бројева, а кад се утроши, треба је обновити. За поштарину не треба слати ништа, сем ако се не жели да му се лист шаље препоручено.

Преглед књига и листова

РЕПУБЛИКА — Београд, недељни лист са сталном филателистичком рубриком, у својим октобарским бројевима доноси:

Бр. 205 — Ново издање провизорних франко-марака. — Прештампавање марака ранијих издања новим називом државе. — Нов пригодни жиг.

Бр. 206. — Провизорно издање за зону Б — СТТ. — Прештампавање авионских марака зоне Б — СТТ новом ознаком монете.

Бр. 207. — Филателија у Босни и Херцеговини. — Наше нове целине. — Нове пригодне дописнице. — Предавање у Савезу филателиста Србије.

Бр. 208. — Пригодан жиг поводом Другог конгреса синдиката ПТТ. — Марке нових провизорних издања у течају. — Филм о изради поштанских марака.

ТОВАРИШ — Љубљана, недељни илустровани лист са сталном филателистичком рубриком у октобарским бројевима доноси:

Бр. 39. — Нов пригодни жиг поводом 100-годишњице железнице. Нове подружнице ФЗС.

Бр. 40. — Наклада прештампаних франко, порто и авионских марака **VUJA**. — Провизорна издања. — Нове целине — обичне и пригодне дописнице. — Марке Црвеног Крста. — Прва свеска „Филателисте“. — Начини скупљања.

Бр. 42. — Нов пригодни жиг. — Начини скупљања по подручјима — авионске марке.

НАШЕ МАРКЕ

РОК ПРОДАЈЕ — УПОТРЕБА ПРИГОДНИХ МАРАКА.

Решењем Министарства пошта Број 29078 од 3. новембра 1949. рок продаје пригодних марака редовних и авионских издатих поводом петогодишњице НР Македоније и пригодних марака издатих поводом 75-годишњице Светског Поштанског Савеза продужује се до утрошка, а франкатурна важност свих марака продужују се на неограничено време, односно до доношења новог решења о повлачењу ових марака из промета.

ДОПЛАТНЕ МАРКЕ ЦРВЕНОГ КРСТА.

Према решењу Министарства пошта Бр. 25871 од 23. IX. 1949 за време Недеље Црвеног Крста, од 5. до 13. новембра 1949. г. пустиће се у течај нове доплатне франко и порто марке од 0,50 дин.

На обема маркама цртеж ће бити исти — болничарка са дететом у наручју. Цртеж је израдио Александар Јовановић, студент уметности. У врху марке је натпис НЕДЕЉА ЦРВЕНОГ КРСТА — 1949; у горњем десном углу је утиснут црвен крстић; у дну слике је натпис FNRJ JUGOSLAVIJA; у левом углу ознака вред-

ности у љубичастој, а ознаке црвеног крста на обема маркама су у црвеној боји.

Марке ће бити у употреби код свих пошта у земљи од 5. до 13. новембра 1949; за ово време поред редовне таксе за сваку пошиљку: писмо, дописницу, упућеницу и др. у унутрашњем саобраћају наплаћиваће се, обавезно, у корист Црв. Крста такса од 0,50 дин. и означаваће овим маркама. Овој такси подлеже све пошиљке предате пошти у напред означено време. Ако предавалац не прилепи франко-марку, наплатиће се од примаоца по порто-марци. Од ове таксе изузимају се пошиљке државних надлештава и предузећа, Црвеног Крста, новине, часописи, као и све пошиљке за иностранство.

ПРИГОДНЕ МАРКЕ И БЛОКОВИ ПОВОДОМ СТОГОДИШЊИЦЕ ЖЕЛЕЗНИЦА У ЈУГОСЛАВИЈИ.

Према решењу Министарства пошта Бр. 23467 од 31. X. 1949. одштампаће се и пустити у течај 15. XI. 1949. год. једна серија пригодних марака и филателистичких блокова за авионску пошту поводом стогодишњице железница у Југославији.

Серија пригодних марака састоји се из 4 вредности: од 2 дин. у зеленој боји, од

ности. Обе марке имају исту вредност 0,50 дин. Порто марка има још и ознаку ПОРТО у горњем левом углу.

Марке су штампане у Заводу за израду новчаница у Топчидеру у офсету; франко-марке у жуто-смеђој боји, а пор-

3 дин. у црвеној боји, од 5 дин. у плавој боји и од 10 дин. у неранцастој боји.

За штампање ових марака узети су цртежи Сретена Грујића, графичара из Београда: на марци од 2 дин. биће слика старе парне локомотиве, која је била

у употреби 1849. године, на 3 дин. слика савремене парне локомотиве, на 5 дин. слика моторне железнице, на 10 дин. слика електричне железнице. На свим маркама биће натписи у врху марке FNRJ JUGOSLAVIJA (у латиници), а у дну марке ФНРЈ ЈУГОСЛАВИЈА (у ћирици); у горњем левом углу биће ознаке јубиларних година „1849-1949“.

Марке се штампају у заводу за израду новчаница Народне банке ФНРЈ у Београду у бакротиску у растеру на табацима по 25 комада. Облик марке положени правоугаоник; величина слика 31x25 мм.; перфорација чешљаста; гума бела.

Пригодни филателистички блокови за авионску пошту — у пару (перфорисаних и без перфорације), а према следећем опису: Блок садржи утиснуту марку од 10 дин. из пригодне серије са привеском испод марке у истој величини, на коме стоји обележје о прослави стогодишњице железница и симболичан цртеж о развоју железница. На место утиснуте јубиларне године на марци стоји одштампано „авионска пошта“. Блокови се штампају у љубичастој боји, у бакротиску, такође у Заводу за израду новчаница.

Ове марке и блокови биће у продаји до утрошка, а за франкирање важиће на неограничено време, односно до доношења решења о повлачењу из промета.

ПРИГОДНЕ МАРКЕ И БЛОКОВИ ПОВОДОМ СТОГОДИШЊИЦЕ ЖЕЛЕЗНИЦА ЗА ПОТРЕБЕ VUJA-STT.

Према решењу Министарства пошта Бр. 25356 од 31. октобра 1949, а у сагласности са Војном управом Ј. А. — С. Т. Т. отштампаће се пригодне марке и филателистички блокови за авионску пошту, поводом стогодишњице железница у Југославији, а за потребе Слободне територије Трста. Ове марке и блокови су из емисија штампаних за потребе ФНРЈ Југославије стим, што ће се прештампати са мрежом у боји одговарајуће марке и текстом VUJA-STT.

ПРЕШТАМПАВАЊЕ РЕДОВНИХ ФРАНКО-МАРАКА СА НОВИМ ТЕКСТОМ НАЗИВА ДРЖАВЕ.

Од редовних франко-марака прештампале се са новим текстом назива државе следеће марке: 0,50, 1, 2, 3, 5 (плавг), 8, 12, 16 и 20 дин.

Прештампивање ових марака врши се у великим количинама, тако да ће бити расподељене по свим поштама, а пустиће се у промет постепено према потреби.

Старе порто марке (од 1,50, 3 и 4 дин.), које се такође прештампавају у већим количинама, употребљаваће се у промету и даље као порто марке.

ИНТЕРЕСАНТНА ГРЕШКА НА МАРЦИ ОД 3 ДИН. ИЗ СЕРИЈЕ ИЗДАТЕ ЗА V КОНГРЕС КПЈ.

Наш стари филателиста, чика Васа Исаиловић поднео нам је један примерак марке од 3 дин. из серије издате за V конгрес КПЈ у Београду 21-VII-1948. на коме је осмица у години оштећена, те изгледа као шестица, те је, према томе, на тој марци година 1946.

Није утврђено место ове марке у табак, па би добро било да читаоци обрате пажњу при прегледу целих табак, те да утврде да ли се ова грешка понавља и на коме месту у табак. На тај начин ћемо утврдити да ли је ово типична или случајна грешка.

А. П.

ОСОБИНЕ НАТИСКА КОД ВРЕДНОСТИ 3 НА 12 ДИН. НОВОГ ПРОВИЗОРНОГ ИЗДАЊА.

Провизорно издање са натиском нове вредности пуштано је у промет sukcesивно, према томе кад је која вредност била готова, — и прва се на београдској пошти појавила вредност од 3 на 12 дин. издања службених марака. Марке, које се прештампавају, обично обилују разним грешкама, али у овом случају тог обила нема, бар се на њега није могло наћи у првим табакима пуштеним у течај. Сем пар особина натиска, такође ситнијих, неких маркантнијих особина нема, што иде у прилог солидности посла и доброј контроли. Чак се не појављује ни у већој мери померен натисак.

И ако ситне, код натиска ове вредности могле би се поменути само ове особине:

Код 12 марке у табак горња црта, којом је поништена ранија вредност са десне стране, краћа је од доње црте.

Код 14 марке у табаку горња црта са десне стране оштећена је у свом десном доњем углу тако, да се завршава косо место окомито.

Код 27 марке десна тројка рачва се у свом доњем полукружном делу, док обе водоравне цртице, са којима је пониште-

на ранија вредност са десне стране, имају по једну белу тачкицу у средини дужине.

Код 95 марке десна тројка у свом доњем полукружном делу има тачку боје марке.

Б. М.

НОВЕ МАРКЕ

Аустрија.

1) 20. IX. пуштене су у течај нове вредности франко-марака: 25 гр. марка са сликом Бечанке из 1850. године, 1,20 ш. плаво-љубичаста са сликом жене из Винервалда и 1,60 ш. смеђа са сликом Бечанке из 1850. године.

2) 20. IX. издата је спомен марка поводом стогодишњице смрти композитора Јохана Штрауса оца од 30 гр. смеђе-љубичаста са сликом композитора.

3) 8. X. издата је серија марака у част прославе 75-годишњице Светског Пошт. Савеза: 40 гр. зелена (поштански рог са писмом и цвећем у округлом ме-

Белгија.

1) 1. X. издата је једна марка поводом јубилеја Светског Пошт. Савеза са алегориском сликом: 4 фр. плава.

2) 15. X. приликом пуштања у саобраћај електрифициране пруге Брисел-Шарлроа издана је једна марка за пакете са сликом електричног воза: од 60 фр. си-во-шкриљаста.

Бугарска.

5. IX. угледала је свет једна спортска серија марака од 4 вредности: 4 л. смеђа са сликом бацача копља и војника ко-

даљону), 60 гр. црвена (са „75“ у оквиру који држе два малишана) и 1 ш. плава (глава жене с лаворовим венцем и са го-

ји баца бомбу, 9 л. маслинаста са сликом једног скакача преко препоне и војника који прескаче препону од жица, 20 л. плава са сликом мотоциклисте и блиндираних кола, 50 л. карминасто-смеђа са сликом човека и жене у спортском оделу у маршу. Величина издања: од 5 л. 110.000, остале по 2.000.000 комада.

Вел. Британија.

10. X. пуштене су у течај 4 марке из серије за прославу 75-годишњице Светског Пошт. Савеза: 2½ п. плава са краљевом главом у медаљону између двеју хемисфера, 3 п. љубичаста с краљевом сликом десно и са сликом споменика Светског Пошт. Савеза на левој страни, 6 п. лиласта са краљевом сликом на десној и једном алегоричном сликом на левој страни, 1 ш. црна са сликом краљевом и земљине кугле уоквирене поштан-

динама 1874 и 1949 у медаљону); изнад медаљона на свима вредностима WELT-POSTVEREIN.

ским рогом. На свим вредностима натпис UNIVERSAL POSTAL UNION и године 1874—1949.

Данска.

9. X. издата је једна марка поводом јубилеја Светског Пошт. Савеза: 40 оере плава са сликом земаљске поште са траком са пригодним натписом.

Исланд.

Почетком октобра поводом јубилеја Светског Пошт. Савеза издата је једна серија од 4 вредности: 25 А. зелена (поштански караван), 35 А. црвена (Рејкјавик), 60 А. плава (са картом Исланда) и 2 Кр. неранцаста (са сликом планинског пута).

Италија.

1) 14. IX., о прослави 150-годишњице проналаска галванског стуба од Александра Волте издате су 2 марке: од 20 л. црвена (са сликом Волтиног стуба у лаворовом венцу) и од 50 л. плава (са сликом А. Волте).

2) 19. IX. у спомен 2000-годишњице римског песника Каја Валерија Катула издата је једна марка од 20 л. плава са сликом Катула са Римом у залеђу.

3) 24. IX. поводом обнове моста Св. Трините у Флоренцији издата је једна

спомен-марка од 20 л. тамно-зелена са погледом на мост.

Луксембург.

6. X. поводом 75-годишњег јубилеја Светског Пошт. Савеза издате су 4 марке са једним истим цртежом: 80 с. сепија/отворено-зелена и тамно зелена, 2.50 фр. сепија/лиласто-црвена и ружичаста, 4 фр. сепија/отворено-плава и затворено-плава и 8 фр. сепија/отворено-смеђа и мрка.

Мађарска.

20. IX. појавиле су се још две вредности истог типа као марка коју смо објавили у 2. бр. нашег листа под 3): 20 ф. зелена, црвена, жута и плава и 1 фор. плава, црвена, зелена и жута.

Немачка.

А. — За англо-американску зону:

1) 7. IX. поводом првог немачког савезног већа у Бону пуштене су у течај две пригодне марке: 10 пф. зелена и 20 пф. црвена.

2) 1. X. за спомен стогодишњице немачке поштанске марке издата је једна серија марака од 3 вредности: 10 — 2

пф. зелена/црна, 20 пф. црвена/плава и 30 пф. плава/смеђа, са умањеним сликама из издања баварских марака од 1, 3 и 6 крајцера.

3) Више вредности марака са сликом либечке градске капије издате су са неким малим изменама у цртежу (код стеница испод свода капије).

Б. — За француску зону:

1) 17. IX. издате 2 вредности за Баден поводом стогодишњице немачке поштанске марке: 10 пф. зелена са сликом поштанских кочија и 20 пф. смеђа са сликом поштанског аутомобила и авиона. Са натписом 100 JAHRE DEUTSCHE BRIEFMARKE и са годинама 1849—1949. Са натписом BADEN.

2) За Рајнску и Пфалачку област исто као под 1). Са натписом RHEINLAND-PFALZ.

3) За Виртемберг исто као под 1). Са натписом WÜRTTEMBERG.

4) 3. IX. за Виртемберг за спомен стогодишњице од оснивања завода »Zum Bruderhaus« у Ројтлингену издате су 2 марке са доплатком: 10+5 пф. зелена и 20+10 пф. лиласто-црвена са главом оснивача Густава Вернера.

В. За руску зону:

10. X. поводом јубилеја Светског Пошт. Савеза издата је једна марка од 50 пф. плава са сликом голуба писмоноше и земаљске лопте.

Норвешка.

8. X. за јубилеј Светског Пошт. Савеза издата је једна серија од 3 вредности: 10 оере зелена/сива са симболички пре-

стављеним сликама у кругу, 25 о. црвена са голубима писмоношом и са гранчицом мира преко земљине кугле, 40 о. плава са сликом путоказа на земљиној кугли и са голубом писмоношом.

Пољска.

Почетком октобра пуштена је у течај спомен серија за прославу 75-годишњице Светског Пошт. Савеза; састоји се из 3 вредности: 6 зл. зелена са сликом поштанског дилижанса, 30 зл. црвена са сликом морског брода и 80 зл. плава са авионом и земаљском картом.

Русија.

1) При крају августа издата је једна нова пригодна серија спортска: 20 коп. плава, 25 к. зелена, 30 к. љубичаста, 40 к. тамно-зелена, 50 к. плаво-црна, 1 р. ружичаста и 2 р. црна. Са сликама из разних спортских дисциплина.

2) Почетком септембра у част геолога Ф. Ф. Докучајева издате су две марке са сликом овог научника: 40 коп. смеђа и 1 р. зелена.

3) Крајем септембра, о 200-годишњици од рођења А. Н. Ридишчева (1749—1802) издате су две марке са његовом сликом: 40 коп. зелена и 1 р. сива.

4) Током септембра издате су 2 марке са сликом Баженова, приликом навршења 150 година од његове смрти: 40 коп. љубичаста и 1 р. смеђа.

С. А. Д.

1) 7. X. пуштена је у течај марка издана у спомен славног романијера Едгара Алана Пое, са сликом славјеника: 3 с. љубичаста.

2) Истог дана издата је и једна марка за ваздушну пошту у спомен 75-годишњице Светског Пошт. Савеза: 15 с. плава.

Сарска област.

1) 25. IX. о „Дану коња 1949“ издате су две марке: од 15+5 ф. црвена са сликом кобиле и ждребета на паши и 25+15 ф. са сликом тркача у скоку преко препоне.

2) 1. X. пуштена је у течај једна серија службених марака: 10 с. црвена, 30 с. сиво-зелена, 1 ф. зелена, 2 ф. неранцаста, 5 ф. плава, 10 ф. црна, 12 ф. лиласто-црвена, 15 ф. затворено-плава, 20 ф. светло-зелена, 30 ф. карминаста, 50 ф. љубичаста и 100 ф. смеђа.

Турска.

1) 1. X. пригодно издање марака пуштено у течај при отварању изложбе у Стамболу. Исти цртеж на свима маркама — изложбена зграда у Стамболу. Издате 3 вредности: 15 к. смеђа, 20 к. тамно-плава и 30 к. бледо-плава.

2) 9. X. издата је серија марака за прославу 75-годишњице Светског Пошт. Савеза са истом сликом на свима маркама — једним делом споменика Светском Пошт. Савезу у Берну: од 15 к. љубичаста, од 20 к. плава, од 30 к. црвена и од 40 к. зелена.

Финска.

1) 13. IX. о стогодишњици оснивања Високе Техничке Школе издата је једна спомен марка од 15 м. плава са инсигнијама школе.

2) 8. X. издата је једна марка за прославу 75-годишњице Светског Пошт. Савеза са сликом неког пејсажа и са поштанским рогом: 15 Mk. плава.

Чехословачка.

1) Издава је нове провизорне мараке за ваздушну пошту: 3 на 5,50 Кр. (са црвеним претиском), 6 на 9 Кр. смеђа (са мрким претиском), 7,50 на 16 Кр. плаво-љубичаста (са црвеним претиском), 8 на 10 Кр. зелена (са тамно-зеленим претиском), 12,50 на 20 Кр. плава (са тамно-плавим претиском) и 15 на 24 Кр. лиласта (са плавим претиском).

2) 11. IX. о дану рудара издате су три пригодне марке: од 1,50 Кр. сепија (са историским цртежом из Кутне Горе минера из 1249. г.), од 3 Кр. црвена (са сликом радника бушача из 1949. г.) и 5 Кр. плава (са сликом рудара).

Шведска.

Почетком октобра издата је једна серија од три марке са алегоричким сликама: 10 оере зелена, 20 о. црвена и 30 о. плава.

НОВИ ПРИГОДНИ ЖИГОВИ

Загреб. 13.-15. X. 1949.

За време конгреса синдиката службеника п. т. т. Југославије употребљаван је у Загребу пригодан поштански жиг са покретним датумом: једнокружан, преч-

ника 33 мм., са натписом у кругу KONGRES-SINDIKATA / SLUŽB. P. T. T. JUGOSLAVIJE; у средини датум са ознаком времена пријема у једном реду; испод њега ZAGREB, а изнад број жига. Било их је са бројевима 1, 2 и 3. Боја жига црна.

ЧИТАОЦИМА НАШЕГ ЛИСТА!

Пример, који даје чика Васа Исаиловић, један од најстаријих чланова Савеза, показује како се са мало добре воље и са доста пажње нађе интересантних ствари у нашим маркама.

Треба само још и бити свестан дужности и према својим друговима у Савезу и према читаоцима нашег листа, па — као чика Васа — одмах о нађеној ствари обавестити Уредништво листа, које ће преко листа на то обратити пажњу свима читаоцима.

Ово међусобно обавештавање преко нашег листа стављамо на срце сваком филателисти, који је пријатељ нашег листа, а све и појединце, а нарочито управе подружница позивамо да раде и да подстичу све филателисте на сарадњу. Сваки наш члан треба да сматра за своју дужност да учини све што може за уна-

пређење нашег листа. Унапређује га и онај који га шири међу филателисте и онај који ма шта напише за њега. Не морају то бити само велике студије; могу се слати и најситније нотице и извештаји како о поштанским објектима (маркама, картама и др.), тако и о свему што је у вези са њима: о изради, о употреби, о онима који их израђују, о материјалу који се за њихову израду употребљава, о поштама, о жиговима, о филателистичким делима и часописима, о ономе што излази у нефилателистичким листовима, а односи се на филателију, о филателистичком животу код нас и на страни; приче и анекдоте из нашег живота; могу то бити предлози за сваку грану филателистичког живота; могу то бити оригинали или преводи; могу то бити писани чланци или исечци из новина, из данашњих или ранијих дела и листова.

Све што се пошље биће искоришћено на добро свих филателиста и све ће бити материјал за изграђивање и унапређење наше филателије.

За „Наше марке“ у „ФИЛАТЕЛИСТИ“ треба достављати сва одступања од нормалних марака (у цртежу, боји, зупчању, папиру, гуми и др.) тачно описана и поткрепљена сликама или оригиналима, који би се по употреби вратили.

Исто важи и за пригодне — специјалне жигове; и њих треба слати Уредништву одмах по појави, да би се могли у наредном броју листа објавити.

БРОЈНО СТАЊЕ ЧЛАНОВА САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ 1. XI. 1949. ПО ПОДРУЖНИЦАМА.

АПАТИН	33
БЕОГРАД	1075
БЕЧЕЈ	10
ВАЉЕВО	74
ВРШАЦ	74
ЗАЈЕЧАР	32
ЗЕМУН	106
ЗРЕЊАНИН	62
КИКИНДА	55
КУЛА	22
ЛЕСКОВАЦ	28
НИШ	29
НОВИ САД	212
ОЦАЦИ	25
ПАНЧЕВО	64
ПИВНИЦЕ	23
ПОЖАРЕВАЦ	34
СЕНТА	23
СОМБОР	65
СРЕМСКА МИТРОВИЦА	34
СУБОТИЦА	139
ЦРВЕНКА	30

СВЕГА ЧЛАНОВА: 2249

ВЕСТИ ИЗ САВЕЗА

НОВЧАНИ ДЕПОЗИТ ЗА НАБАВКЕ НОВИХ МАРАКА.

Савез филателиста Србије предузео је потребне кораке да за своје чланове обезбеди по једну серију марака најновијих издања наше војне управе у зони Б Слободне Територије Трста. Предузете мере у овом смислу односе се на редовно издање авионских марака, које су већ примљене и деле се члановима, а за тим на ова још непримљена издања: провизорно издање франко-марака (прештамpane ФНРЈ марке са партизанским мотивима), провизорно издање порто-марака (прештамpane ФНРЈ порто марке), провизорно издање авионских марака (прештамpane редовне авионске марке зоне Б са ознаком динарске монете) и пригодно издање марака поводом 75-годишњице Светског Пошт. Савеза (прештамpane марке ФНРЈ издате за исту сврху).

Међутим, пошто Савез, чије је бројно стање чланова преко 2000, не располаже са тако великим сумама новца, да би обезбеђене количине марака могао исплатити и разделити члановима, потребно је да сви они чланови, који рефлектирају на марке поменутих издања, напред положе код Савеза извесну суму новца, која ће послужити за откуп марака.

Београдска подружница као нужан и потребан износ одредила је суму од 300 динара, коју сваки члан треба да депонује код Савеза, а из те суме ће се вршити набавка марака на време и без закашњења. По утрошку положеног депозита чланови га могу обновити, што је такође и пожељно, јер Савез често није у могућности да из својих средстава откупљује разна ФНРЈ пригодна издања за све своје чланове у оним количинама, које му одобри и одреди Министарство пошта.

Подружнице у унутрашњости такође треба да у овом смислу спроведу уплату депозита за своје чланове, па новац са тачним списком чланова и новчаним износом одмах пошаљу Савезу. Чланови и појединци из унутрашњости, у местима где не постоје подружнице, треба да пошаљу свој депозит непосредно Савезу на чек, рачун Бр. 102-95603291. Приликом слања новца, било да га шаљу подружнице или појединци, на чек, рачун или обичном упутницом, врло је важно да се означи, да се послате суме шаљу за депозит. И у сваком другом случају слања новца потребно је тачно назначити зашто се новац шаље.

РАЗМЕНА МАРАКА ПУТЕМ ДОПИСИВАЊА

Као што је у прошлом броју већ објављено, ФИЛАТЕЛИСТА ће доносити бесплатно адресе свих оних чланова Савеза, који желе да врше размену марака путем дописивања. Ради уштеде у простору, времену и писању, тражење као и понуда марака у замену изражаваће се према кључу скраћеница, у коме су државе означене бројевима. Кључ скраћеница је устаљен, тако да ће увек исти број означавати увек исту државу, а излазиће редовно у сваком броју ФИЛАТЕЛИСТЕ са адресама мењача. Адреса ће се донети само једанпут, а поновиће

се само у случају промене било саме адресе, било подручја размене.

У прошлом броју поткрала се једна случајна грешка, која је свакако изазвала малу забуну код оних који су хтели мењати путем дописивања. Наиме, код понуде је назначено да се односи само на непоништене марке, а код тражења само на поништене, док се понуда и тражња односе и на поништене и на непоништене марке. Партнери ће сами путем писама међусобно регулисати, какве ће марке мењати, као и све остало у вези са том разменом.

КЉУЧ СКРАЋЕНИЦА

А. — **ПОНУДА:** 1) Југославија; 2) СССР; 3) Бугарска; 4) Чехословачка; 5) Албанија; 6) Пољска; 7) Румунија; 8) Мађарска; 9) Португалија; 10) Шпанија; 11) Италија; 12) Сан Марино; 13) Француска; 14) Андора; 15) Монако; 16) Луксембург; 17) Белгија; 18) Холандија; 19) Данска; 20) Норвешка; 21) Шведска; 22) Финска; 23) Естонија; 24) Летонија; 25) Литванија; 26) Аустрија; 27) Немачка; 28) Енглеска; 29) Ирска; 30) Исланд; 31) Грчка; 32) Енглеске колоније; 33) Француске колоније; 34) Италијанске колоније; 35) Холандске колоније; 36) Португалске колоније; 37) Сједињене Америчке Државе; 38) Јужна Америка; 39) Азија; 40) Турска; 41) Целине; 42) Таксене марке; 43) Жигови; 44) Авионске марке; 45) Вињете; 46) Специјалитети; 47) Швајцарска; 48) Лихтенштајн.

Б. — **ТРАЖЊА:** 1) Југославија; 2) СССР; 3) Бугарска; 4) Чехословачка; 5)

Албанија; 6) Пољска; 7) Румунија; 8) Мађарска; 9) Португалија; 10) Шпанија; 11) Италија; 12) Сан Марино; 13) Француска; 14) Андора; 15) Монако; 16) Луксембург; 17) Белгија; 18) Холандија; 19) Данска; 20) Норвешка; 21) Шведска; 22) Финска; 23) Естонија; 24) Летонија; 25) Литванија; 26) Аустрија; 27) Немачка; 28) Енглеска; 29) Ирска; 30) Исланд; 31) Грчка; 32) Енглеске колоније; 33) Француске колоније; 34) Италијанске колоније; 35) Холандске колоније; 36) Португалске колоније; 37) Сједињене Америчке Државе; 38) Јужна Америка; 39) Азија; 40) Турска; 41) Целине; 42) Таксене марке; 43) Жигови; 44) Авионске марке; 45) Вињете; 46) Специјалитети; 47) Швајцарска; 48) Лихтенштајн.

В. — **КАТАЛОШКА БАЗА:** 1) Ивер; 2) Цумштајн; 3) Скот; 4) Гибонс; 5) Михел; 6) Домаћи каталози.

АДРЕСЕ МЕЊАЧА

1) **Архангелски Евгеније**, Бела Црква. Ул. 1 октобра бр. 40:

А. — 1, 2, 3, 4, 6, 13, 17, 23, 25, 26, 27, 28, 32, 37, 38, 39, 44, 45.

Б. — 1, 2, 5, 6, 22, 23, 24, 25, 32, 44, 45.

В. — 1, 2, 3, 4, 5.

2) **Видовић Божа**, Београд. Ул. Југословенске Армије бр. 173:

А. — 1 до 40.

Б. — 44.

В. — 1, 2.

3) **Цизел Велимир**, Београд. Цвијићева ул. IV павиљон, улаз 6.

А. — 1 до 40.

Б. — 2, 18, 21, 35, 44.

В. — 1, 2.

4) **Деља Тихомир**, Београд. Пошт. фах 668:

А. — 1 до 40.

Б. — 37, 44.

В. — 1, 2, 4.

5) **Раденковић Драгослав**, Београд II. Таковска ул. бр. 12/III:

А. — 1 до 40.

Б. — 44.

В. — 1, 2, 6.

6) **Спајић Б. Димитрије**, Београд III. Ломина ул. 12:

А. — 3, 4, 7, 11, 13, 18, 19, 20, 21, 22, 27, 37, 38, 41, 42, 44.

Б. — 42, 44.

В. — 1, 2, 3.

7) **Раичевић М. Драгољуб**, Београд. Мајке Јевросиме ул. 42:

А. — 1 до 40.

Б. — 1 до 40, 47.

В. — 2.

8) **Новаковић Бранислав**, Београд IV. Курсулина ул. 16:

А. — 1, 26, 41, 42, 43, 45.

Б. — 1, 8, 26, 40, 41, 42, 43, 46.

В. — 2, 5, 6.